БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИИЛЕРИ, КАТЫЖЫҢАР!

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУҢ, КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕДИНИҢ БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

1925 чылда үндезилетингеН

1952 апрель 29 ВТОРНИК № 84 (2514)

ӨРТЭЭ 20 КОП.

Чурт үлеттүрүнүң болгаш тывыш кооперациязының ажылдакчылары! Тус черниң чиг-эдинден калбак хереглелдиң бараанналарын хөйү-биле кылып үндүрүңер! Кылыгларның бот-өртээн чиигедип, оларның шынарын бедидиңер! Ажылчы чоннарның амыдырал негелдезин экизи-биле хандырыңар!

(1952 чылдың Май 1-ге ВКП(б) ТК-ның Кыйгырыгларындан).

Бүдүрүлгениң эгелекчи-мурнакчыларының дуржулгазын деткиир болгаш нептередир

Бистиң кайгамчык улуг социалистиг Ада-чуртувустуң делгем девискээринде чер бүрүзүнде тайбың тургузукчу күш-ажыл калбарып турар. Кайда-даа—заводтарда болгаш фабрикаларда, колхозтарда болгаш МТС-терде, эртем-шинчилел институттарында болгаш лабораториялардада—ажылчын аңгының, колхозчу тараачын чоннуң болгаш интеллигенцияның чогаадыкчы инициативазы хайныгып үнүп турар. Ол инициатива болза, коммунистиг тургузуушкуннуң программазын чедиишкиннии-биле күүседириниче угланган.

Бистиң бүгү тиилелгелеривистиң сорук киирикчизи болгаш организакчызы—Ленин—Сталинның партиязы. Ол кадрларны болгаш бүгү совет кижилерни могаг чок кызымаккай бурунгаарлаашкынга кижизитпишаан, ажылчы чоннуң чогаадыкчы инициативазын бүгү тала-биле депшидип, бүгү чоннуң социалистиг чарыжындан төрүтүнген бүгү-ле чаа, мурнакчы, депшилгелиг үүлдерни деткип, оон-биле Совет Эвилелинин күүү-шыдалын улам өстүрерин болгаш быжыглаарын хандырып турар.

Партияның айтыышкыннарын күүсетпишаан, бистиң чер-черде партия организацияларывыс бүдүрүлгелерде эгелекчилерниң байлактыг дуржулгаларын ханызы-биле өөренип көрүп, оларның инициативаларын бүгү-ле хемчеглер-биле деткип турарлар. Бисте бүдүрүлгениң, транспорттуң болгаш көдээ ажылагыйның эгелекчи-мурнакчылары хүннүң-не хөй-хөйү-биле өзүп турар.

Бистиң областың аныяк үлетпүрү партия болгаш чазактың хүн-бүрү көргүзүп турар дузаламчызының ачызы-биле областың улус ажылагыйын социалистиг эгеге чаартып тургузарынга улуг рольду ойнап, оон бүдүрүлге чөрлери калбарып, ол бүдүрүлгелерде стахановчуларның, эгелекчи-мурнакчыларның, шалыпчыларның одуруу улам калбарып турар.

Кызылдың автомашиналар ротазының, «Тыва алдын» трестиң, областың хереглел кооперациязының транспорт конторазының шалыпчы чолаачылары эш Зюзинниң эгелекчи инициативазын улуг сонуургал-биле уткааннар. Областың хереглел кооперациязының үүс муңчу чолаачызы эш Бадаргин, авторотаның үүс муңчу чолаачызы эш Ананьин олар эш Зюзинниң эгелекчи саналын деткивишаан, ийи үүс муң километрни машинага капитал септелге кылбайн эрттерин хүлээнгеш, оон херек кырында күүселдези дээш ажылдап турарлар. Бистер үүс муңчу чолаачыларның одуруун көвүдедир дээш ажылдап турган бис, ынчангаш олар ам бисте бар апарганнар, ам ийи үүс муңчу чолаачыларны өстүрүп үндүрери бистиңээлчеглиг сорулгавыс бооп, бистиң бүдүрүлге чөрлеривистиң удуртукчуларының, ында партия, комсомол болгаш профэвилел организацияларының мурнунга тургустунуп келген.

Бүдүрүлгелерде болгаш транспорт чөрлеринде партия организацияларының сорулгазы болза, бүгү чоннуң социалистиг чаңгыжын калбартып чорудуп турда төрүтүнүп келген бүгү-ле чаа, мурнакчы, депшилгелиг эгелекчи саналдарны деткиири болгаш ону нептередири, эгелекчи-мурнакчыларның дуржулгаларын калбак масса ажылчыннарга чедирерин, мурнакчы бүдүрүлгелерниң ажыл-чорудулгазының аргаларын бүдүрүлгелер бүрүзүнге нептередирин организастаары болур.

Ындыг турбуже, бистиң чамдык бүдүрүлгелеривис мурнакчыларның дуржулгаларын деткиирин болгаш нептередирин чедир үнелевес, ону күш-ажылдың бүдүүкчүлүүн бедидериңге, бүдүрген продукцияларның бот-өртээн чиигедириңге болгаш оон шынарын экижидериңге, чиг-этти болгаш материалдарны камнаарынга ажыглавайн турганының ужурундан бүдүрүлгениң, ажыл-агыйын болгаш сан-хөөзүн суларадыптар четпес ажылдар бистиң областың районнар болгаш хоорайлар бүдүрүлгелеринде, транспорт чөрлеринде бар болуп турар.

Социалистиг чарыштың ажык дузазын чедир үнелевес, оон организакчы болгаш чогаадыкчы күжүн ажыл-херек кырынга ажыглавас, эгелекчи-мурнакчыларның болгаш стахановчуларның дуржулгазын деткивес болгаш ону нептеретпес чоруктан бистиң ламык бүдүрүлгелеривис элээн бергедээшкиннерге таварышкылааннар. Чижээлээрге, аъшчем комбинады март айның бүдүрүлге планын үгле 89 хуу, туйбу заводу бирги кварталдың планын үгле 56,7 хуу күүсеткеннер.

Күрүнеин сонуургалдары болза, социалистиг чарышты ам-даа массалыы-биле калбартып, үлетпүрүн, транспорттун болгаш көдээ ажылагыйның эгелекчи-мурнакчыларының одуруун улам-на көвүдедирин негеп турар. Массаның чогаадыкчы инициативазы—коммунизм дээш демиселдиң улуг күжү болуп турар.

Социалистиг чарыштың миллионмиллион киржикчилериниң чогаадыкчы аргазы коммунистиг тудуушкуннуң практиктиг дуржулгазын байдыып, оон темпилерин улам-на күштелдирип турар. Ажыл-агый чөрлериниң удуртукчуларының, партия болгаш комсомол организацияларының хүлээлгези болза, коммунистиг тургузуушкуннуң улуг чаагай ажылхерээнде киржип турар ажылчы массаларның чогаадыкчы идепкейин үргүлчү деткип, бүдүрүлгениң, транспорттун болгаш көдээ ажыл-агыйның эгелекчи-мурнакчыларының дуржулгазын бүгү совет ажыл-ишчилерниң ажыл-агыйжы арга-методу болдурары олардан негетинип турар.

Ажылчы чоннарның май мурнунуң чарыжы

Үлетпүрүнүң болгаш транспорттун мурнакчы бүдүрүлгелериниң коллективтери май мурнунуң чарыжының хүннеринде чаа бүдүрүлге чедиишкиннерин чедип ап турар.

Приморскийниң хөмүр даш бассейнинин шахтёрлары Май 1-ге алдар кылдыр хүлээп алган хүлээлгезин чедиишкинниг күүседип турар. Ворошиловский шахта эргелелиниң коллективи май мурнунуң ээлчээниң хүннеринде онаалгага немелде кылдыр бир каш эшелон оттулар үүлдү казып үндүрер деп шиитпирлээн. Бригадаларның участоктарын бот орулга-чарылгаже киирген чорук дагжыларның чедиишкинниг болурунга дузалыг болуп турар. Үүгле апрельде олар 20 муң ажыг рубльдиң ыяш материалын, частыр үүлдерин, электри күжүн камнап алганнар.

Ново-Тагильдиң заводунуң домна ажылдакчылары хүн-бүрүде пландан ажыр он-он тонна шойну берип турар. Силай болгаш Христенко домнаның ажыктыг хемчээлиниң 0,78 кубометр бүрүзүнден-не бир-бир тонна шойну ап турар. Ол болза, планда көргүзүгден дыка хөй.

Таллиннин «Сирп я васар» деп автосептелге заводунуң бүгү ажылчыннары 3—4 немелде тускай мергежилдиг эртемни өөренип алган. Күш-ажылдың бүдүрүкчүлүү 16 хуу улгаткан. Апрельдиң 17 хүннериниң дургузунда бүдүрүлге чери пландан ажыр хөй продукцияны үндүрген.

Гомельдин вагон септелге заводунуң ажылдакчылары байырлалга чаа чедиишкиннерлиг ужуражып турар. Кылыг бүрүзүнге херексел-дерни камнаары дээш чарышпышаан, ажылчыннар сөөлгү айда 500 ажыг килограмм херексел канын камнап алган.

(СЭТА).

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНДЕ

Чурттуң ховуларында

СТАРО-БЕШЕВО. (Сталинская область). Сталин аттыг колхозтуң шөлдеринде ажылдап турар Социалистиг Күш-ажылдың Маадыры П. Н. Ангелинаның трактор бригадазы апрель 16-да 286 гектар черге эрте тарыыр культурларның тарылгазын дооскан. Чазын чажар кызыл-тастың барык-ла шуптузун хана-каратай чажар арга-биле тараан.

Бригаданың механизаторлары хову ажылдарын шак графигин ёзугаар эрттирген.

П. Н. Ангелинаның бригадазы ам күзүн чажып андарган черлерни илиртеп турар болгаш кукурузаны дөрбелчин-уяланчак арга-биле тарыыры ышкаш тарымал тоорукту база шак ынчаар тарып турар.

ТУЛА. Областың көдээ ажылагый артельдериниң хөй нуруузунуң колхозчулары хар суунуң ызырындырыышкынын чорудуп турар. Ол ажылды кажан-даа шак ындыг калбаа-биле ажыглавайн турган.

АШХАБАД. Туркмениянның колхозтарында бахчи культураларының тарылгазын чорудуп эгелээн. Самараның бахчи дуржулга станциязы «Пуляби» деп дыняның дыка хөй сорт үрезиннерин колхозтарга берген. Дыня үрезинин ол ышкаш Арменияже, Грузияже, Киргизияже, Узбекистанче чоруткулаан. Баштайгы 300 гектар черде бахчи культурларын тараан.

НОВОСИБИРСК. Кулундин ховузунда бо чылын час арай орай дүшкен болгаш таарымча чок болуп турар. Чангыс-даа эки хүнүү халас эрттирбес дээш тараажылар улуг кичээнгейни салып турар. Карасукский районнуң бүгү көдээ ажылагый артельдери хар суунуң ызырындырыышкынын, күзүн чашкан черлериниң чемишчидилгезин чорудуп эгелээн. Шак ындыг ажылдар кожазы, ховулуг районнар — Купинский, Чистозерский, Краснозерский болгаш өске-даа районнарда эгелээн.

(СЭТА).

Тудугжу час

КИШИНЕВ. Молдавиянның колхозтарында тудуг ажылдарының калбарыышкыны кажангызындан-даа артык. Көдээ ажыл-агый артельдеринге эрткен чылдаазындан бүдүн чартык катаптан-даа хөй миллиард рубльди тудугга чарыгдаары-биле тускайлап үндүрген. 6 муң ажыг бажыңнарны, электри станцияларын, клубтарны, чурттаар бажыңнарны, уруглар садтарын, ясилерни болгаш өске-даа тудугларны 30 муң колхозчу тудугжулар кылып турарлар.

Тудуг ажылдарының улуг хемчээлдиниң дугайын оон-даа өске саннар тодаргайы-биле чугаалап турар: үүгле колхозтарның дузалаар ажылагый черлери безин 60 миллион санныг туйбуну болгаш черепицаны кылыр; колхозтарның ыяш кезикчилери 400 муң ажыг кубометр ыяшты белеткээрлер.

Молдавиянның колхозтарында тудуг чазы амгы үеде изиг дүлүк. Ажыл-агыйның, культура-амыдыралдың болгаш чурттарының ийи муң ажыг бажыңнарын тударын доозуп турар. Туйбу болгаш черепица кылыр, механизастатынган 17 заводтар тургустунуп турар.

Республиканын мурнуку районнарында ыяш чок тудуг ажылдары калбарган.

(СЭТА).

Мурнуу Казахстанда сиген кезилдези

ЧИМКЕНТ. Часкы суггур чаашкыннар чылыг чырык хүннер-биле халажып области сиген үнүп эгелээн.

Тахта-Аральский районнуң Киров аттыг, «Коммуна» колхозтарының шынааларында сиген кезилдези эгелээн. Трактор болгаш аът-биле сиген кезер машиналар-биле баштайгы үүс-үүс гектар черлерни кескен.

Ильичевский болгаш Арысский районнарның чамдык колхозтары сиген кезип киирипкен.

(СЭТА).

Чаа бажыңнар

РУСТАВИ (Грузин ССР). Хоорайның төп проспектизинде тудугжулар кудумчузунда чурттарының чаа бажыңнарын ажыглалга киирип эгелээн. Чаа квартираларны Руставиниң металлургчуларының 163 өг-бүлези алган.

Ам Руставиде хөй каът бир үүс чартык бажыңнарны тудуп турар. Чыл төнчүзүнге чедир хоорайның чурттарының фондузу 35,5 муң квадрат метр калбарар.

(СЭТА).

„Улустар аразынга тайбыңны быжыглаары дээш“ деп делегейниң Сталинчы шаңналдарының комитединде

Англи хөй-ниити ажылдакчы Моника Фелтонга делегейниң Сталинчы шаңналын тывысканы

Апрель 25-те Кремльдин Свердловский залынга англи хөй-ниити ажылдакчы, тайбыңның херээ дээш идепкейлиг демиселчи Моника Фелтонга «Улустар аразынга тайбыңны быжыглаары дээш» деп делегейниң Сталинчы шаңналын тывыскан.

Совет хөй-ниити черлериниң хөй санныг төлээлекчилери — тайбың камгалаарының Совет комитединиң, совет херээженнериниң Антифашистиг комитединиң, Совет чогаалчылар Эвилелинин, Совет аныяктарның Антифашистиг комитединиң, профэвилелдериниң кежигүннери Моника Фелтонга шаңналды тыпсып турда олурушканнар. Ол ышкаш май бирниң байырын Москвага эрттирерибиле келгеш. Кыдат Улус Республиканың, Кореяның Улус-демократтыг Республиказының, Вьетнамның Демократтыг Республиказының, Моол Арат Республиканың, Японияның, АКШ-тың, Австралияның, Канаданың херээженнер төлээлери база залга олурушканнар.

Делегейниң чаа дайынын болдурбазы дээш демисежирииче бодунуң чурттунуң ак сеткилдиг кижилерин кыйгырган, тайбыңны камгалаарының коргуш чок, маадырлыг демиселчизи Моника Фелтоннуң ачыхавыяазын делегейниң Сталинчы шаңналдарының талазы-биле Комитеттиң даргазы академик Д. В. Скобельцын бодунуң кыска эге сөзүнге демдеглээн.

Делегейниң Сталинчы шаңналының лауреадының дипломун болгаш И. В. Сталинның овур-хевирин чураан, хөрекке кадаар Алдын медальды Моника Фелтонга диңмиттиг болгаш үргүлчүлелдиг адыш часкаашкыны болуп турда академик Скобельцын тывыскан.

Тайбың камгалалының Совет Комитединиң президиумунуң кежигүнү кинорежиссёр С. А. Герасимов, совет херээженнериниң Антифашистиг комитединиң Президиумунуң кежигүнү эш М. Д. Овсяннікова болгаш совет аныяктарның Антифашистиг комитединиң даргазының оралакчызы эш В. В. Иванова олар байыр чедирип чүве чугаалааннар. Олар Моника Фелтонга изиг байырын чедирбишаан, тайбыңның эрге-ажыы дээш ажыл-чорудулгаларынга чаа чедиишкиннерни чедип алырын күзээннер.

Делегейниң Сталинчы шаңналының лауреады Моника Фелтоннуң харыы чугаазын, чыылганнар улуг күзээнгей-биле дыңнааннар.

Ол бодунуң чугаазын эгелээрде мынча дээн:

— Бо хүн, кажан хемчээл чок чоргаарланыышкынны болгаш аас-кежиин көрүп турарым, менээ утундурбас хүнде менээ тывыскан канчаар-даа аажок улуг алдар дээш үгле бодумнуң эвес, харын-даа бо хүн мында мээн төлээлеп турарым, бо шаңналды ап турар кижилериниң шуптузунуң мурнундан Силерге өөрүп четирип турарымны илередип тур мен.

Дээрги, дарга, мен хамыктын-на мурнунда Силерге Великобританияның улустарының мурнундан, улустар тайбын ёзу-биле чурттаар аргалыг шак ындыг тайбынны тургузарынга боттарының бүгү күштерин бээри дээрге, бодунуң салгакчыларының болгаш кижи төрелгетеннин мурнунга хүлээлгези деп санап турар янзы-бүрү кижилериниң мурнундан өөрүп четиргенимни илередип тур мен. Оларга берген канчаар-даа аажок улуг алдар болза, оларның ак сеткилдиг болгаш могаг-шылаг чок ажылын үнелеп көрүп турар дээрзин ол кижилер билирлер.

Кореяның дугайында шынны боттарының чурттарының улустарынга чугаалап турар херээженнериниң демократтыг Бүгү-делегей федерациязының комиссиязынын бүгү кежигүннериниң мурнундан база-ла Силерге өөрүп четиргенимни илередип тур мен.

Оон уламчылап чугаалааны болза:

— Бүгү чурттарның улустарының шуптузунуң буруудадып турары: делегейни өжээннешкек ийи кезекке чарар дээн оралдажыышкыннарның, корей улустуң кырынче кара-сагышбиле, анаа-ла хей халдаашкынның, Египетте, Малайяда болгаш өске-даа чурттарда улустарның хосталгаже чүткүлүн кадыг-дошкуну-биле базып турарын англи улус караабиле көрүп турар. Шеригниң өзүп турар бюджеди болза, англи улустуң амыдырал деннелин кудуладып, бүдүрүлгениң пөс-таавы болгаш өскедаа адырларында ажыл чок чорукту болдурган.

Ындыг-даа болза, амгы үеде Великобританияда херээженнериниң ортузунда массалыг шимчээшкин чоруп турар, оларның тайбын, дээш, амыдырал байдалын экижидери дээш, боттарының чаш ургуларының аас-кежиктиг болгаш айыыл чок келир үезин дээш ниити демисели ниитилелдин чүүл-бүрү кезектериниң херээженнерин катыштырып турар. Тайбың дээш демиселчилерниң шимчээшкини калбарып турар.

Англи болгаш совет улустарның эп-найыралдыг болур чоруунуң улуг ужур-дузалыының дугайын чугаалап тургаш, Фелтон мынча дээн:

— Демиселдин чедиишкинниг болуру дыка хөй факторлардан хамааржып турар, ынчангаш оларның бир эң чугулазы болза, британ болгаш совет улустарының аразынга найыралды болгаш бот-боттарын билчир чоруун быжыглаары болуп турар. Бисти фашизмге удур кады демисежириниң сорулгазы катыштырып турар. Англи болгаш совет улустарда кижи төрелгетеннин эргеажыын камгалаан дыка хөй ниити чүткүлдер бар болуп турары-биле бистиң бот-боттарывысты билчир чоруувус чиигеп турар, ынчангаш англичаннар биле орустар ужуражы бергенде, олар бот-боттарынга дыка-ла тааржырын билирлер.

Ол бодунуң чугаазын доозарда мынча дээн:

— Тайбының бүгү делегей талазы-биле Сталинчы шаңналын менээ бергени-биле илереткен канчаар-даа аажок улуг идегелди шынзыктырып, анаа төлептиг болуру-биле бистиң херээвис дээш улам-на күштүү-биле демисежиримни үгле бодумнуң мурнумдан эвес, харын-даа Великобританияның тайбын дээш бүгү-ле демиселчилериниң мурнундан байырлыг тангыраамны берип тур мен. Кандыг демисел, кандыг-кандыг шылгалдалар бисти келир үеде манап турарын бистер билбес бис, ынчалза-даа кандыг-даа бергелер бар болза, бистер бүгү делегейниң бөдүүн улустарынга ниити ынакшылывыс-биле сорук киирткеш, улуг күш-биле демисежир бис.

(СЭТА).

Бүгү күштү — часкы тарылгаже!

Таңды районнуң колхозтарында

Часкы хову ажылының кампаниязын холбаштыр Таңды районнуң колхозтарының хову бригадаларында партия-комсомолдуң бөлүктери организастатынгылаан.

Олар колхозчу тараажылар ортузунга агитас-массалыг ажылдарны күштелдирер талазы-биле партия организацияларынга боттуг дузалажып турарлар. «Кызыл партизан» колхозтуң хову ажылының 2 бригадаларында база ногаа тарылгазының бригадазында, Сталин аттыг колхозтуң хову бригадазында партия-комсомол бөлүктери боттарының ажылын эгелеп, хүндүлел болгаш көргүзүг самбыраларын белеткээн болгаш шимээн, лозунгуларны бижип, көскү агитацияны калбартканнар.

Хову ажылында коммунистер, комсомолчулар боттарының үлегерлиг күш-ажылын көргүспүшаан, агитаторлар болгаш организаторлар болуп турарлар.

«Сталинчы орук» колхозта часкы тарылга үезинде ажылдап турар бригадир Петр Ермолаевтиң бригадазында комсомолчуларның культур-массалыг бөлүүн тургускан, оон организакчызы комсомолчу эш Кудрина.

Чоокта чаа агитатор комсомолчуларның инструктажтыг чөвүлел хуралы болган. Анаа часкы тарылга үезинде агитас-массалыг ажылдың хевирлерин болгаш аргаларын чугаалашкан.

Комсомолчулар хүндүлел болгаш көргүзүг самбыраларын дерип тургускан, ол ышкаш «Эң эки трактористе» болгаш «Эң эки тараажы» деп шилчип чоруур кызыл тукчугаштарны тургускан. Оон ынай ховуда ажылдап турар колхозчуларга көргүзери-биле ол комсомол бөлүү боттывыңгыр уран-чүүл бөлүгүмүн тургускаш концерт белеткеп турар. Ында лектор эш Воробьёв аныяк тараажыларга «Комсомолдуң дайынчы оруу» деп лекцияны номчаан.

Таңды районнуң «Чаа орук» колхозу часкы тарылгаже киирипкен. Тракторист эш Бочкарёвтуң бригадазы сөөлгү хүннерде 300 га черниң шыгын базырып илиртээн. Тракторист эш Блинов 36 гектар черге тараа чаштырар турган баштайгы хүнде 50 гага чаштырган.

Колхозтуң хову турлаа эки деритинген. Агитатор эш Фефелов «ССРЭ-ниң ажыл-агый күрүне планнарын дайын сөөлүнде үеде хуусаа бертинде күүседип турары» деп темалыг беседаны кылгаш ол беседаны колхозтуң часкы тарылгазын организастыг чорудары-биле холбаштырган.

Районнуң Будённый аттыг колхозу часкы хову ажылдарын эгелей берген. Ында ажылдап турар эш Стрельниковтуң трактор бригадазы сөөлгү хүннерде 180 гектар черниң шыгын базырып илиртээн.

Хову болгаш трактор бригадаларында агитас-массалыг ажылдар эки чоруп турар. Ында организастаан хана солуну болгаш агитхуудустар үнүп, тарылга ажылының баштайгы түннелдерин болгаш мурнакчы колхозчуларны чырыдып турар. Лектор эш Решетников хову бригадазынга «Амгы байдалдың дугайында» деп лекцияны номчаан.

„Коммунизмче орук“ колхозта

Чөөн-Хемчик районнуң Чыргакыда «Коммунизмче орук» колхоз часкы тарылганы эгелээнинин баштайгы 5 хонуунун дургузунда 70 га черниң шыгын базырып илиртээн. Бир дугаар хову бригадазының бригадири коммунист эш Маңзырыкчы бригадада күш-ажылды эки организастаан.

Колхозтуң хову бригадаларында 32 агитаторлар быжыглатынган. Олар колхозчуларның ортузунга лекция, беседаларны үргүлчү кылып турар. Хана солунун база үндүрүп эгелээн.

Демниг ажылдың түннели

СУГ-АКСЫ. (Телефон-биле). Сут-Хөл районнуң девискээринде часкы хову ажылы апрель 25-те массалыг эгелээн.

Оон мурнуу чарыынга чедир Жданов аттыг колхозтуң тарылга шөлүнүн суггарылга бугазының дөзү үрелген турган. Ындыг байдал болза, колхозтуң часкы хову ажылының темпизин саададырынга чоокшулап келген. Ынчангаш, рэйон төвүнүн ажылчын, албан хаакчыттары болгаш колхозчулар боттары катышкан күш-биле суггарылга бугазының септелгезин 2 хүн иштинде-ле дүрген кылганнар.

Олар буга дөзүнүн 350 метр узун дурттуг черин ханы болгаш делгем кылдыр каскан. Буга дөзүнде хем суун моондактап, 52 кубометр дашты бедиди салып үндүрген болгаш өске-даа быжыглалдарны кылган.

Демниг ажыл түннелдиг болган. Колхозтуң 500 га хире тарылга шөлүн суггарар буга эм ажыглалда кирген болгаш часкы тарылганың темпизин дүргедеткен.

„Тиилелге“ колхозта

Бай-Тайга районнуң Көп-Сөөк сумуда «Тиилелге» көдээ ажыл-агый артелиниң колхозчулары бо чылын байлак дүжүт өстүрери-биле тарыыр черлерни аңдарарының мурнунда ыяавыла суггарар дээш бүгү хемчеглерни ап турар. Көөп-Сөөктүң Ооруг бугазының унун аштааары-биле ол колхозтуң ийи дугаар хову бригадазындан 12 кижини чоокта чаа үзүп тургускан. Олар колхозчу эш Шөмбүлдүң удуртулгазы-биле ол буганың унунда 5 километр черни аштап доокан болгаш суггарылганы эгелей берген.

Баштайгы суг-биле колхозчулар бир дугаар хүнде 10 га черни суггарган болгаш ол ажыл ам-даа үргүлчүлеп турар.

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ

Күш-ажылчы бедик көдүрлүүшкүнде

Көдээ ажыл-агыйга болгаш чурт үлетпүрүнге чаа-чаа чедиишкиннер дээш Сүт-Хөл районнуң ажылчы чону идепкейлиг ажылче сырый катыжып турар.

Ажылчы чоннуң авангардызында районнуң коммунистери сырый катышкан. Партияның райкому болгаш эге организациялары 1952 чылда ажыл-агый, культур тургузуушкунунуң чедиишкиннери дээш социалистиг чарышты улам күштелдирип, МТС-тиң болгаш колхозтарның ажыл-ишчилериниң күжүн организастыг күш-ажылче мобилизастап турар.

Организастыг ажылдар-биле политиктиг кижизидилге ажылдарын партия организациялары холбаштырган. Часкы хову ажылын холбаштыр агитас-массалыг ажылдар таарыштыр организастатынган.

ВКП(б) обкомунуң VIII пленумунуң шиитпирин танышкан хуралдар районнуң партия эге организацияларының шуптузунга болгулаан. Механизаторларның болгаш колхозчуларның хуралдары база эрткилээн.

Көдээ ажыл-агыйга чедиишкиннериниң түңнелин бо чылып улам бедидер дээш социалистиг хүлээлгелерни кижи бүрүзүнге чедир ап турар. Ооң уламы-биле бригадаларның, МТС-тиң болгаш тус тус колхозтарның база бүгү районнуң социалистиг чарышка ниити бедиткен хүлээлгелерни чогаатынган.

Районнуң механизаторлары болгаш колхозчулары часкы хову ажылын 8—9 ажыл хүннеринде доозарын, социалистиг өнчүү камнап камгалавышаан, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн улам бедидерин, ниити тарылга шөлүнүң га бүрүзүнден 20 центнер дүжүттү, а үрезин участоктарындан 30 центнер дүжүттү өстүрүп ажаап алырын хүлээнген.

«Сталинчы орук» колхозта ажылдап турар трактор бригадазы (бригадири эш Делгер-оол), Киров аттыг колхозта бригада (бригадири эш Чадамба) шактап ажылдаар графикти сагывышаан, тергиин шынарның бригадазы болурун чарлаан.

Трактор бригадаларын болгаш оларның составын ВКП(б) райкомунуң бюрозу бадылаан. Бригадаларда партия-комсомол бөлүктерин организастаан. Олар планныг ажылдап эгелээн. Оларнын-биле кады библиотекалар болгаш агитаторлар бар. Бригадаларда көргүзүг самбыралары болгаш агитлистоктар тургустунган.

МТС-тиң колхозтар-биле чарган керээлериниң күүселдези дээш демниг ажылды быжыглаан. Ынчангаш, олар апрельдиң 1-ден эгелеп лозунгуларны болгаш туктарны туткаш, хову ажылының түрлагларынче үңгүлээннер. Тарылгаже апрель 25-те массалыг эгелеп кирген.

МТС ажылының эрткен чылдагы практиказынга мал ажылын сайзырадырынче угланыышкын онза четпес турган. Ол ышкаш суггарылга бугаларын экижидер хемчеглерни МТС чугулалап көрбээн деп районнуң партия активиниң хуралы демдеглээн. Бодунуң ажылынга турган ол четпестерни бо чылын узуткаарын МТС хүлээнген.

Тарылга шөлүнүң суггарылга бугаларын аштаар ажылды организастаан. Ам бо талазы-биле Калинин аттыг колхозта 60, Жданов аттыг колхозта 30, «Сталинчы орук» колхозта 40, «Большевик» колхозта 34 болгаш Сталин аттыг колхозта 42 кижи ажылдап турар.

Бо чылын районга үлетпүр комбинадын ажыдарының болгаш оон ажылын экижидериниң хемчеглери көрдүнген. Ол ажылга идепкейлиг киржирин районнуң партия активи хүлээнген.

Колхоз бүрүзүнге туйбу бүдүрүлгезин болгаш тараа дээрбезин тургузуп алырын колхозчулар шиитпирлеп алганнар.

Ажылчы чоннуң күш-ажылчы болгаш организастыг көдүрлүүшкүнү ажыл-агыйның чедиишкиннериниң талазы-биле амыдырал кырыга бедик түңнелдиг болуп боттаныр ужурлуг.

А. АГБАН.

ВКП(б) Сүт-Хөл райкомунуң секретари.

Кызылдың ыяш заводунда Май мурнунуң социалистиг чарыжы калбарып турар. Мебель цехиниң станок ажылдакчызы Ю. Мистриков бодунуң алган хүлээлгезин хүн-бүрү 130 хуу күүсеп, социалистиг чарыштың мурнакчызы болуп турар.

Чурукта: Ю. Мистриковтуң ажылдап турары.

Чуруу **А. Ермолаевтиң.**

Бот-тывынгыр уран-чүүлдер көргүзүүнүң шүүлдези

Таңды районнуң Бэй-Хаак культура-бажыңынга бо чылдың апрель 1-ден 13-ке чедир көдээниң бот-тывынгыр уран-чүүлдер көргүзүүнүн шүүлдези болуп эрткен.

Ол шүүлдеге Сталин аттыг колхозта, Бай-Хаак МТС-те, район төвүнүн албан организация черлеринде организастап тургускулаан зныяктарның бот-тывынгыр уран-чүүлдер коллективтери болгаш школаларда башкыларның, өөреникчилерниң коллективтери киришкен.

Болуп эрткен бот-тывынгыр уран-чүүлдер көргүзүүнүң шүүлдези болза, көдээде аныяк өскенниң культурлуг деннелиниң соксазл чокка өзүп турарын, хөй-ниитиниң амыдыралынга оон идепкейлиг киржилгезин тодаргай көргүскен.

Шүүлдениң программазынга ырылар, танцылар, улуг эвес шиилер, уран номчулга, акробаттыг көргүзүглер болгаш өске-даа номерлер кирген турган.

Школаларның башкылар болгаш өөреникчилерниң ниити ыры коллективтери «Москва-Пекин», «Бородино» болгаш совет композиторларның өске-даа ырыларын кайгамчык эки күүсетпишаан, эвиша шаңналдарын болгаш мактал бижиктерни алганнар.

Дзраазында номерлерниң тус тус күүседикчилеринге база шаңналдарны тывыскан: Малышконуң «Кореянка» деп шулүглелинден алган үзүндүү кайгамчык эки номчааны дээш, башкы эш Карелинага, И. А. Крыловтуң «Каарган болгаш Дилги», «Көрүнчүк болгаш Сарбашкын» деп басняларын мастержи ёзу-биле номчуп күүсеткени дээш Бэй-Хаак чеди чыл школазының алдыгы клазының өөреникчизи Байыр-оолга өртектыг белектерни тывыскан. Ол ышкаш «Яблочко» деп танцының күүседикчилери эштер Касьянов, Шуднёв, Афанасьев олар бирги чергениң шаңнарларын алганнар.

Уран тывыкчыларның иштинден 55 харлыг Уразова кадай элээн кэш танцыларны онза көрүштүү-биле күүсеткен. Ол ышкаш акробаттыг номерлерни бешки классчы Зуева тергиин эки күүсеткен. Хову-Аксы школазының башкызы эш Байыр-Белек тыванын улустуң хөөмей ырларын ырлап күүсеткеш, бирги шаңналга четкен.

Районнуң культура бажыңының ойнакчылары орус улустуң пляскалыг ырыларын күүсетпишаан, база чедиишкиниг түңнелдерни көргүскеннер. Ус-шевер сиилик чилерниң, чазаныкчыларның кылган ажылдарын база шүүлдеге киришкен ойнакчыларның иштинден 30 ажыг кижиге шаңналдарны тус-тузунда тывыскан.

Үстүнде чедиишкинниг күүседилгелер-биле чергелештир, бот-тывынгыр уран-чүүлдер көргүзүүнүң организациязында четпестер ам-даа хөй дээрзин болуп эрткен шүүлде тодаргай көргүскен. Ук шүүлдеге районнуң колхозтарында, «Элегес» совхозта болгаш өске-даа албан организация, бүдүрүлге черлеринде уран-чүүл коллективтери шупту киржип болур ужурлуг турган.

Ынчаарга ол чугула хемчеглерниң белеткелин районда культура-чырыдыышкын албан черлериниң ажылдакчылары, ВЛКСМ-ниң райкому четпес чорудуп, анаа бүгү-ле салым-чаяанныг уран тывыкчы талантыларны хаара тудуп киириштиреринің организакчы ажылын багай боттандырган.

С. ТУШКОВ.

Тудуг бригадазында партия бөлүү

Чөөн-Хемчик районнуң Чыргакы сумуда «Коммунизмче орук» көдээ ажыл-агый артелиниң тудуг бригадазында партия бөлүү бар. Бөлүк бир чыл бурунгаар 4 кижи составтыг тургустунган.

Партия бөлүүнүң организакчызы эш Санчижап болза, тудуг ажылынга үш чыл ажылдап келген мурнакчы колхозчу коммунист. Бригадада коммунистер-биле болгаш партия кежигүнү эвестер-биле ажылды ол эки чорудуп келген. Кижизидилгелиг ажылды ажыл-агый сорулгалары-биле шын холбаштырып келгениниң түңнелинде бригада эрткен чылын колхозтуң тудуг планын чедиишкинниг күүсеткен.

Партия бөлүүнүң хуралдары доктаамал чоруп келген. Коммунистер партияның устуку органларының шиитпирлери-биле үргүлчү таныжып ап турар.

Партия бөлүүнүң организакчызы эш Санчижап социалистиг чарышты организастаарын бодунуң дорт хүлээлгези кылдыр билген. Тудугжулар ортузунга калбарткан чарыштың түңнелиниң дугайында айтырыгларны бригаданың бүдүрүлге хуралдарынга чугаалажып турар.

Коммунист бүрүзүнде партийжи даалгалар бар. Олар колхоз бүдүрүлгезинге мурнакчы чоруун көргүспүшаан, хөй-ниитичи даалгаларны үлегерлиг күүсеп келгеннер. Коммунистер политшколада болгаш бижик өөредилгезиниң бөлгүмүнде өөренип турарлар. Эштер Борбак, Санчижап олар чоокта чаа политшколага өөренир темаларның он биргизин өөренип доосканнар.

Агитаторлар тудугжулар ортузунга агитас-массалыг ажылдарны улам экижиткеннер. Сөөлгү айларда олар «Коммунизмниң улуг тудуглары», «Колхозчу амыдыралдың хуу үүрмек ажыл-агыйдан артык күштүү» деп темаларга беседалар чорутканнар, почта келген санында ыыткыр номчулгалар болуп турар.

Бригаданың агитлистогун агитаторлар доктаамал үндүрүп, көргүзүг самбыразынга шалыпчыларның ажылының түңнелдерин илередип турар. Колхозчу херээженнер ортузунга кижизидилгелиг ажылдар база экижээн.

Кижилер аразынга калбарткан социалистиг чарыш тудугжуларның ажылга мергежилин улгатырган. Шалыпчыларның саны өскен. Бызаңчылар Үгүжек, Хандывай колхозчуларга эргежок чугула хереклелдерни — столдар болгаш сандайлар, шкафтар болгаш өске-даа хереклелдерни хөй-хөйү-биле кылып тураралр. Бызаңчылар Седен, Иди, Көшкендей олар ажыл нормазын хүн-бүрү 150—200 хуу күүседип келгеннер.

Партия бөлүүнүң организакчызы тудуг бригадириниң ажылын холгаарлавайн, коммунистиг кижизидилгениң хемчеглерин күштелдирип турар. Бригаданың бүгү киржикчилери бо чылын тудуг планын хуусаа бетинде күүседир сорулганы салган. Баштайгы айларда тудуг ыяжын кезип белеткээр планын ажыр күүсеткен. Ыяш дилер план база ажыр күүсетинген. Тудугжулар тудуг ыяжын сөөртүрүүнүң темпизин дүргедеткен.

Партия бөлүүнүң ажылын удуртурунче колхозтуң партия эге организациязының секретари эш Бора-Көже улуг кичээнгейни салып келген. Ол боду партия бөлүүнүң хуралынга барып олуржуп, партбюронуң кежигүннерин-даа олче чорудуп, тудугжулар ортузунга политиктиг кижизидилге ажылын улам экижиткеннер. Партия бөлүүнүң ажылынга хамаарышкан айтырыгларны колхозтуң партия организациязының ниити хуралынга база чугаалажып турган. Тудуг бригадазында агитаторларның чөвүлел хуралын тускай-даа кылып, оларны бүгү агитаторларның чөвүлел хуралынга-даа келдирип турган. Партия бөлүүнүң ажылын улам экижидеринге хамаарышкан организастыг хемчеглерни чорударын партия организациязы планнап көрген.

А. АКАРА.

Эки ажылдыг номчулга бажыңы

Улуг-Хем районнуң «Кызыл тук» колхозта номчулга бажыңы колхозчулар ортузунга тайылбыр массалыг ажылдарны чорударының кол одаа болуп турар.

Библиотекада 200 хире политиктиг, техниктиг болгаш уран-чүүлдүң номнары бар.

М. Шолоховтуң «Андарган кур чер», Н. Островскийниң «Кан канчап катканы», Б. Полевойнуң «Ёзулуг кижи дугайында тоожу», О. Сагаан-оолдуң «Сумудан келген оол» болгаш өске-даа номнарны ол библиотекадан колхозчулар ап, улуг сонуургал-биле номчуп турарлар. Колхозчулар: М. Кызыл-оол, Монгуш-оол, Бады-Доржу болгаш 50 харлыг колхозчу Түктүг-оол база өөреникчи Доржу олар номчулга бажыңының доктаамал аалчылары болу бергеннер.

Номчулга бажыңының эргелекчизи коммунист эш Васил номчулга бажыңының ажылын эки тургуспушаан, анаа культур-массалыг ажылдарны эки организастаан. Номчулга бажыңынга тургускан ыры, танцы, музыка бөлүмнери үзүктел чок, неделяда бир удаа кичээлдеп турар. Номчулга бажыңынга колхозчулар ортузунга лекция, беседаны, солун номчулгазын база организастап турар.

С. ЧАНЗАН.

Практикаже үнүпкен

Тыванын көдээ ажыл-агый техникумунуң агроном салбырынын студентилери апрель 15-тен эгелеп практикаже үнүпкен.

Ол салбырның өөреникчилери теория талазы-биле өөренип алган эртемнерин практика-биле холбаштырар сорулганы боттарының мурнунга салган.

Студентилер практиказын Чадаана дуржулга станциязынга болгаш Улуг-Хем районнуң «Свобода труда» колхозка барып эрттирип, часкы тарылганы кыска хуусаада дүрген доозарынга дузалажырлар. Ол ышкаш боттарының практиказының үезинде колхозчуларның ортузунга суртаал-массалыг ажылдарны чорударын хүлээнип алганнар.

М. ЛАЙЗАА.

Колхозтуң мурнакчы малчыны

Улут-Хем районнуң Шагаан-Арыг сумуда «Искра» колхозтуң баштаар чери 1950 чылда колхозтуң ниитилештирген малындан 249 өшкүнү колхозчу Чөлбек-оолга кадарары-биле хүлээдип берген.

Кадарчы Чөлбек-оол 1951 чылда оларны 409 баш чедир өстүрүп алган. Бо чылын төрээн 37 өшкүзүнден 41 анайны чидириг чокка камгалап ап, колхозтуң ниитилештирген малындан 249 өшкүнү 1952 чылда 700 баш чедир өстүрер дугайында хүлээлгени ап турар.

Т. КОНГАР.

Часкы тарылга болгаш районнар солуннарының сорулгалары

Большевик партия, совет чазак социалистиг чер ажылын болгаш мал ажылын улам ыңай хөгжүдери, 1952 чылда көдээ ажыл-агыйның мурнунда салдынып турар сорулгаларны чедиишкинниг күүседири дээш демиселче кыйгырып турар.

Бедик дүжүт дээш, чаа техниканы долузу-биле чөп ажыглаары дээш демиселче бистиң областың колхозчулары, МТС-терниң механизаторлары, совхозтарның ажылчыннары болгаш көдээ ажыл-агыйның тускай эртемниглери эрткен чылга бодаарга бо чылын улам-на чаа дуржулга-биле чепсегленишкинииг кирип турар. Олар тараа шөлдериниң дүжүдүн бедидерин, күрүне мурнунга хүлээлгелерни хуусаа бетинде күүседирин чедип алырынга патриотчу күзел сорук-биле ажылдаарлар.

Бедик дүжүт дээш социалистиг чарышты организастаарының демиселинге районнар солуннарының ролю улуг. Парлалга болза, социалистиг чарыштың хөгжүлдезинге, мурнакчы дуржулгаларны нептередиринге бүгү-ле аргаларны бээрин хандырып турар.

Районнар солуннары техниканы план ёзугаар бедик бүдүрүкчүлүг ажыглаары, мурнакчы дуржулгаларның болгаш совет агрономия эртеминиң чедиишкиннерин колхозтарның, совхозтарның бүдүрүлгелериче калбартып нептередири дээш социалистиг чарышты бүгү тала-биле хөгжүдүп нептередир ужурлуг.

ВКП(б) Таңды райкомунуң болгаш ажылчы чоннар депутаттарының район Совединиң органы «Большевик» солун (редактору эш Чешуин) эрткен чылдың часкы тарылгазының үезинде Бай-Хаак МТС-тиң тракторизи эш Пахоруковтуң шак трафигин ёзугаар ажылдаарының дуржулгазын нептередириниң талазы-биле шалыпкын чоруун көргүскен. Пахоруковтуң үлегерин эдерип ажылдааш, Балгазында машина-мал станциязының тракторизи эш Исаков үш тараа чаштырар машиналарны кожуп алгаш хүн бүрүде-ле 153 гадан хөй черге тараа чаштырып, Пахоруковтуң көргүзүүнден артык түңнелди көргүзүп турган.

Часкы тарылганы чогуур үезинде бедик шынарга эрттирери — бедик дүжүт дээш демиселдиң кол үүлү болур. Районнар солуннары болза, көдээ ажыл-агыйның бүгү культураларының талазы-биле элбек дүжүттү чедип алырының быжыг суурун салыр төлээде, часкы тарылганы кыска хуусаада бедик агротехниктиг деннелге эрттиреринче көдээ ажыл-агыйның ажыл-ишчилерин мобилизастаар хүлээлгелиг.

Районнар солуннары болза, тарылганың баштайгы хүннеринден эгелээш-ле чер андарылгазының, тараа чаштырылгазының шынарын хынаарын боттандырып, ажылга үрелиишкиннер болдурар, агротехниканы үрээр кижилерни шынгыы шүүмчүлелге таварыштырар херек. Четпестер-биле эптежир чорукту болдуруп болбас. Хову ажылдарының шынары болгаш хуусаазы дээш демисел районнар солуннарының кичээнгейинин төвүнге турар ужурлуг.

Эш Сталин болза, «социалистиг чарыш дээрге, миллион-миллион ажылчы чоннарның чогаадыкчы инициативазынга даянган массаның революсчу, ажылгыр бот-шүүмчүлелиниң илерээшкини болур деп өөредип турар. Парлалга ажылдакчыларының бирги чергениң хүлээлгези болза, шүүмчүлел болгаш бот-шүүмчүлелди бүгү тала-биле калбартырынга бедик дүжүт чедип алырынче болгаш мал ажылын хөгжүдеринче угланган хемчеглерге шаптыктап турар бүгү үүлдерге удур демисежири болур.

1952 чылда көдээ ажыл-агыйның бүгү адырларынга чаа-чаа чедиишкиннерни чедип алыры дээш бүгү улустуң социалистиг чарыжынга киргеш, бистиң областың эр, херээжен колхозчулары, МТС-тер, совхозтарның ажылчыннары, көдээ ажыл-агыйның тускай эртемниглери боттарынга бедиткен хүлээлгелерни алганнар. Ылаңгыя Бии-Хем районнуң ажылчы чоннары тараа культураларының бүгү шөлүнден 100 пудтан эвээш эвес дүжүттү, үрезин участоктарының га бүрүзүнден 150 пудтан эвээш эвес дүжүттү өстүрүп ажаап алырын; мал өстүрүп сайзырадырының күрүне планын ажыр күүседирин; күрүнеге тараа дужаарының болгаш МТС-ке натура төлевириниң планын сентябрьның 15-те күүседирин; 1952 чылда колхозчуларны өглерден чаагайжыдыр туткан бажыннарже шилчидерин доозарын хүлээнип турар.

Ажылчы чоннуң материалдыг чаагай амыдырал байдалының чайгылыш чок көдүрлүүшкүнүнче большевик партияның, совет чазактың үргүлчү улуг сагыш салыышкынынга харыы кылдыр Сарыг-Сеп МТС-тиң механизаторлары боттарынга бедиткен хүлээлгелерни алганнар: тракторист эш К. Дресвянников «АТЗ—НАТИ» деп трактор-биле сезон дургузунда 1000 гадан эвээш эвес чымчак черни андарарын, ол ышкаш тракторист эш М. Васильев 1200 ганы андарарын хүлээнген. Комбайнёр Д. Мурыгин «Сталинец 6» деп комбайн-биле 700 гадан эвээш эвес черниң тараазын ажаап алырын болгаш неделяның бир хүнүн камнап алганы кывар-чаар материал-биле ажылдап кылырын хүлээнген.

Балгазында машина-мал станциязында эш Шелеповка удурткан трактор бригадазы 15 аът күштүг трактор бүрүзү-биле сезон дургузунда 900 гадан эвээш эвес чымчак черни андарарын болгаш трактор-биле тараан га чер бүрүзүнден 20 центнер тараа культураларының дүжүдүн ажаап алырын хүлээнип турар.

ВКП(б) Чөөн-Хемчик райкомунуң болгаш ажылчы чоннар депутаттарының район Совединиң органы «Ленинчи орук» солун (редактору эш Шойгу) Чөөн-Хемчик районнуң колхозтарында политиктиг болгаш күш-ажылчы идепкейниң өзүлдезин болгаш көдээ ажыл-агый ажылдакчыларының социалистиг чарышты калбартып, чаа бедиткен хүлээлгелерни ап турарының дугайын бижип турар.

Чөөн-Хемчик районнуң Сталин аттыг, Жданов аттыг база «Коммунизмче орук», «Кызыл тараачын» колхозтары часкы хову ажылдарын бир дугаарында эгелээн.

Улуг-Хем, Каа-Хем, Таңды, Барыын-Хемчик районнарның колхозтарында часкы хову ажылдары калбак фронтузу-биле эгелээн. «Барлык» совхозтуң тракторизи эш Айыр Санаа «АТЗ—НАТИ» деп трактор-биле 1000 гадан эвээш эвес чымчак черни андарарын, «Элегес» совхозтуң тракторизи эш Биче-оол кывар-чаар материалды камнап албышаан, бо чылын 1500 гадан эвээш эвес чымчак черни андарарын боттарынга хүлээнгеннер.

Бистиң область часкы тарылганы массалыг-биле калбартырының бүдүүзүнде туруп турар. Район солуннарының сорулгазы болза, колхозтарга, МТС-терге, совхозтарга социалистиг чарышты калбартырынга большевикчи сөстерни парлалгага чөп ажыглаары, часкы тарылганың хуусаазын бүгү тала-биле дүргедириниче болгаш агротехниканың негелдезин сагыырынче көдээ ажыл-агыйның бүгү ажыл-ишчилериниң политиктиг болгаш бүдүрүлгечи идепкейин көдүрери, ажыктыг эгелээшкин бүрүзүн дүрген билип алгаш солунга парлап, бүдүрүлгелерниң мурнакчыларының эгелекчи чаартыкчыларның ажылының эки дуржулгазын нептередир, колхозтарның, машина-трактор станцияларының, көдээ Советтерниң, көдээ ажыл-агый органнарының чамдык удуртукчуларының ажылга шиитпир чок, чамдыкта бодун тогдунар чоруктарынга удур шиитпирлиг демисежири, солуннар боттарының коллективтиг пропагандист, агитатор болгаш организатор болур улуг ролюн амыр-дыш чок бедидери болур.

Районнар солуннары болза, партияның район комитеттериниң холунда дайынчы, күштүг чепсээ болур. Солуннарның амыдыралдан чыдып калбайн амыдыралга чоок туруп, бодунуң сорулгаларын күүседиринге чогуур бедикке турар ужурлуг.

Районнар солуннарының редакцияларының часкы тарылганың чорудулгазын чырыдары масса-биле, көдээ ажыл-агыйның мурнакчыларыбиле оларның харылзааны улам быжыглаарының, ол ышкаш янзы-бүрү темалыг материалларны, жанрларны калбартырының аргаларын кызыгаарлавас. Солуннар часкы тарылганың чорудулгазының дугайында районнуң көдээ ажыл-агый киллдизиниң медээлерин парлаары-биле кызыгаарлатынмас ужурлуг. Солуннар трактористерниң болгаш бригадирлериниң, колхозтар даргаларының, агрономнарның база партия, совет активтериниң материалдарын бодунуң арыннарынга калбартыр ужурлуг.

Район солуннары партия организацияларының талазындан колхозчуларның, МТС-тернің болгаш совхозтарның ажылчыннарының ортузунга полит-массалыг ажылдарны калбартырынга улуг дузаны көргүзүп, агитаторларга дузаламчы болур материалдарны парлап, эки агитаторларның ажылының дуржулгазын, методун калбартып нептередир хүлээлгелиг.

Бедик дүжүт дээш демиселди чедиишкинниг чорудары хана солуннар ажылын экижидеринче улуг кичээнгейни салырын негеп турар. Колхозтарда, совхозтарда, МТС-терде партия эге организациялары хана солуннар редколлегияларының ажылын боттуг удуртуп часкы тарылга үезинде хана солуннарның, агитхуудустарның, «Молнияларның» айыткан хүннеринде доктаамал үнерин хандырар ужурлуг. Районнар солуннарының редакциялары хана солуннар редколлегияларынга эң чугула дузаларны көргүзер хүлээлгелиг.

Часкы тарылганың изиг түлүк үезинде районнар солуннары боттарының ажылын дүрген шалыпкыр, ээлдек байдалга тургузуп, автор активтерниң дузазы-биле социалистиг чарыштың чорудулгазын, мурнакчыларны доктаамал илередип чырыдып, бот-хүлээлгелерни чедиишкинниг күүседиринге массаның күжүн мобилизастаар ужурлуг.

Д. РЫЛОВ.

Шак графигин ёзугаар ажылдаар

Бо чылын социалистиг көдээ ажыл-агыйның мурнунда дүжүттү бедидер болгаш ниитиниң мал ажылының продуктулуун бедидер талазы-биле чаа улуг сорулга туруп турар.

Бистиң областың көдээ ажыл-агыйның механизаторларының мурнунда улуг болгаш эң харыысалгалыг сорулга салдынган. Эрткен чылга бодааргa 1952 чылда трактор ажылдарының хемчээли 15 хуу ажыг улгадыр. 1952 көдээ ажыл-агый чылында бистиң областың МТС-тери колхозтарга чер андарылгазының 95 хире хуузун, тараа культураларының тарылгазының 85 хуузун кылыр, тараа культураларының ажаалдаларының 70 ажыг хуузун комбайннар-биле кылыр.

Көдээ ажыл-агый ажылдарының планнарын чедиишкинниг күүседири бистиң механизаторларывыстың тракторларны, көдээ ажыл-агыйның өске-даа машиналарын ажылга эки белеткээнинден, ону колхозчу ховуларга ажыглаарынче канчаар организастап кииргенинден хамааржыр. Ол чорукту Бин-Хем МТС-те П. Першиниң, Шагаан-Арыг МТС-те К. Копевтиң, Бай-Хаак МТС-те П. Ермолаевтиң мурнакчы бригадаларының аргалары бадыткап турар.

Трактор агрегадының күш-ажылының бүдүрүкчүлүүн бедидериниң эң чугула курлавыры болза, тракторист бүрүзүнүң ажылдап кылырының эзлчег нормазын күүседири, ыяавыла ийи эзлчегде ажылдаар чорукту тургузары, трактор, комбайн болгаш өске-даа машиналарның дүн-хүнде бедик бүдүрүкчүлүг ажылдаары болур.

Бистиң областың эң эки трактористери — Бай-Хаак МТС-те Ермолаев, Балгазынның мал ажылының машина станциязында Пахоруков, Сарыг-Сеп МТС-те Дресвянников болгаш өске-даа хөй трактористер 1951 чылдың сезонунуң дургузунда тракторнуң ажыл чок турар таварылгазын болдурбайн, тракторларны, көдээ ажыл-агый машиналарын шын ажыглап тургаш 700-тен 900 гектар черни ажылдап кылганнар.

Бистиң МТС-теривистиң мурнакчы механизаторлары машина-трактор паркын эки ажыглаары-биле шак графигин ёзугаар ажылдап турар.

Шак графиги-биле ажылдаары дээрге, шак бүрүзүнде бот-контрольду кылыры, эзлчегниң дургузунда ажылдың бедик темпизин хевээр тургузары, эзлчегниң, сезоннуң онаалдазын күүседири болгаш ажыр күүседири дээш кижилерниң чаржыры-биле чергелештир бир шак иштинде ажыл нормазын күүседири дээш ажылдаары болур.

Шак графиги ёзугаар ажылдаарда тракторист бүрүзү үгле эзлчегниң онаалдазын алыр эвес, ол ышкаш шак бүрүзүнде күүседир онаалданы алыр. Шак графиги-биле ажылдап турар үеде машинаны техник талазы-биле эки байдалга тургузуп, машинаның күчүзүн долузу-биле ажыглаар херек деп тракторист бүрүзү билип турар.

Бин-Хем МТС-те эш Шевцовка удурткан трактор бригадазының трактористери эрткен чылын часкы хову ажылдарының баштайгы хүнпериндеп эгелеп шак графигин калбаа-биле ажыглаан. Қызымаккай ажылдаанының түннелинде ол бригаданың трактористери нормазын 2 дапкыр ажыр күүседип турган.

Ол бригаданың тракторизи Бичеоол часкы чер андарылгазының үезинде узун дуртту 2450 метр черге ажылдап турган. Ол бир долгандырыг кылырынга 1 шак 10 минута чарыгдап, калбаа 1,75 метр чер андарар андазыннарны кожуп алгаш бир шак иштинде 0,85 га черни андарып турган. Ол-ла хемчээл-биле ажылдааш 10 шак иштинде Биче-оол 2 норманы күүседип, мурнакчы чоруун көргүскен.

Коммунист Ермолаевтиң удуртуп турар трактор бригадазы шак графигин ёзугаар ажылдап тургаш, эн эки шынарлыг ажылдыг бригада болган. Тараа культураларын тарыырда, чайгы болгаш күскү чер андарылгазынга, тараа ажаап алыышкынынга ажылдаарда ол бригада үгле шак графиги-биле ажылдаан.

Ол бригаданың канчаар ажылдап турганының дугайында бригадир Ермолаевтиң чугаалап турары болза:

— Шак графиги-биле ажылдаарда ажылды мынчаар тургузуп турар бис. Эзлчег эгелээриниң мурнунда тракторист бүрүзү графикти — онаалданы алыр, ында тракторнуң чоруурунуң дүргенин, андарар черниң узун дурттунуң болгаш андазынның чарар чериниң хемчээлин айыткан. Оон аңгыда бир долганныгны агрегаттың кайы хире хемчээлде эрттерин, эзлчегниң иштинде чеже долганныгны кылырын база бүдүрүкчүлүүн айтыр.

Шак графиги ёзугаар ажылдап турар үеде трактор бригадазының бүгү коллективинге күш-ажылдың шыңгыы чуруму, бригада-биле колхозтуң быжыг күш-ажылчы кады ажылдажылгазы херек.

Балгазынның ММС-зының тракторизи Пахоруков шак графиги-биле ажылдааш «АТЗ-НАТИ» деп трактор-биле бир эзлчегде 3 норманы күүседип турган. Ол станцияның трактор бригадазы шак графигиниң ачызында «Революцияның чалбыжы» колхозтуң эрткен чылда часкы тарылгазын онаалдада көрдүнген 15 хонуктуң орнунга 8 хонук иштинде дооскан.

Балгазын ММС-зының эрткен чылын «Революцияның чылбыжы» колхозка ажылдап турган трактор бригадазының тракторизи Бахоруковка эзлчег бүрүзүнде берип турган графикте — онаалдада трактористиң фамилиязы, тракторнуң марказы, трактор агрегадының ады болгаш составы, ажылдың ады, черни андарарының ханызы, оон узун турттунуң хемчээли, андазының андарар чериниң калбааның хемчээли, ажылды эгелээниниң, төндүреринiң үези, бир шакта, эзлчегде кылыр онаалдазы, херек кырында күүседкени, кывар-чаар материалды чарыгдааны, ажылдың шынарының демдеглелин киир бижип турган.

П. АМБРОСОВ.

ТОЖУ РАЙОНДА

Тожу районнуң «Совет Тыва» колхоз бо чылын 8 чуртталга быжыңнары, 2 мал кажаалары болгаш клуб тудар планныг. Ол ажылды комсомолчу Кол Манаңчыкка удурткан тудуг бригадазы күүседип турар.

Чурукта: «Совет Тыва» колхозтуң клуб тудуушкунунуң чоруп турары.

Эки эгелээшкинни улам үргүлчүлээр

1951 чылда Тожу районнуң «Совет Тыва» колхозка ийи комплектилиг школаны улусчу тудугнуң аргазы-биле туткан. 1951 чылдың сентябрь 1-ниң хүнү аныяк колхозка школаның бир-ле дугаарында ажытынганы ол болган. Школаның ажылдап эгелээнинiң баштайгы хүннеринден эгелээш-ле, колхоз школачыларны ханы сагыш салыышкын-биле бүргээн. Колхозчулар бодунуң школазын сүт, саржат, балык, эт, кат болгаш өске-даа продуктулар-биле, база ол ышкаш одаар чүүл-биле үзүктелиишкин чокка хандырып келген. Келир өөредилге чылында одаар ыяш бо чылдың апрель бирде-ле бүрүнү-биле белеткетинген.

Школаның чайгы септелгезинге хереглетинер туйбу, чугай болгаш өске-даа материалдарны школа чанында ам бүрүн белеткеп алган. Школаның ажылынга эки инициативаны болгаш күштү оон эргелекчизи эш К. Самбайлык кызымаа-биле салып турар. Бо бүгү болза, өөредилгениң баштайгы хүннеринден эгелээш, өөредилге кижизидилгелиг ажылды таарымчалыг тургузарынга улуу-биле дузалаан.

Школада өөреникчилерниң өөредилге чедиишкини бедик болгаш ында пионер ажылы база эки тургустунган. Школада литературанын, танцының болгаш ырының бөлүмнери доктаамал ажылдап турар болгаш оларны башкылар Радостева, Шолбандыр, Самбайлык олар эки удуртуп келген. Уруглар сиилилгелиг даараныгга, а оолдар ыяш чазаарынга мергежип өөренип турар. Школаның өөреникчилери концерт көргүзери-биле район төвүнүн школазынга үргүлчү аалчы болуп кээп турарлар.

Школаны, интернатты болгаш столоваяны арыг-шевер тургузар талазы-биле коллективке улуг дузаламчыны медицина фельдшери эш Е. Тарабрина экизи-биле көргүзүп турар. Ынчангаш интернаттың удуур өрээлдери, класстар болгаш столоваяның ишти ам кончуг арыг-силиг.

Школаның өөреникчилери шуптузу «Пионерская правда», «Сылдыс-чыгаш» солуннарны чагыдып алган номчуп турарлар.

Школаның башкылары ада-иелерни школа ажылынга идепкейлии-биле киириштиреринче төп хандыдып турар. Школада тургустунган төрелдер комитеди оон хүн-бүрүдеги ажылынга улуг дузаламчыны көргүзүп турар. Чижээлээрге, ада-иелерни организастааш, оларның күжү-биле 60 хөйленнерни, 32 сонга көжегелерни школага халас даарадып берген болгаш элээн хөй ыяш оруннарны септеп кылган.

Школа коллективи бодунуң шугуму-биле аныяк колхозка, ылангыя оон ажыл-ишчилериниң эртем билиин бедидеринге база бүгү талалыг дузаламчыны көргүзүп турар. Колхозчуларның ортузунда улуг улус өөренир кежээки школа организастап тургустунган болгаш ында 36 кижи неделяда 3 катап өөренип турарлар.

Ам школа болза, өөредилге чылының төнчүзүнде кээп, программаны чедиишкиннии-биле дооспушаан, часкы экзаменнерге белеткелди хынамчалыы-биле чорудуп турар.

Мынчангаш колхозтуң болгаш школаның моон сонгаргы сырый кады-ажылдажылгазын үргүлчүлээри-биле эки эгелээн херекти быжыдар болгаш калбартыры эргежок чугула.

О. ОРАНСКИЙ.

АГРОНОМНУҢ СҮМЕЗИ

Картофельди яровизастаары

Картофельдин дүжүдүн бедидериниң бир кол чүүлү болза, ону тарып олуртурунуң мурнунда дазылдандыр үндүрери—яровизастаары болур. Көдээ ажыл-агыйның мурнакчы колхозтарының хөй чылдарда кылган практиказы яровизастаар чорук картофельдиң дүжүттүүн 50 хуу чедир улгатырып болур арганы бээрин көргүскен.

Ногаа ажылының бригадазының бригадири Дуся Романенко бир гектардан картофельдиң ортумак дүжүдү 8—10 тонна болуп турда бодунуң участогундан чайгы чемишчидилгени кылганы-биле бир гектардан 25 тонна картофельди ажаап алган.

Каа-Хем районнуң «Коммунизмче орук» көдээ ажыл-агый артелиниң колхозчулары эки түннелди чедип алган. Ниити дүжүт 8 тонна турда олар бир гектардан 25 тонна чедир дүжүттү алган.

Ынчангаш картофельди яровизастаар арганы бистиң областың бүгү колхозтарынга ажыглаары чугула.

Яровизастаан картофельдиң дүжүдүнүң улгадыр чылдагааны болза, картофельди тарып олуртканынданн үнүп эгелээринге чедир үези 15 хонук чедир кызырлыр. Яровизаставаан картофельдиң дазылының салбактары таарымчалыг үеде безин 25—30 хонганда үнүп эгелээр, а соок час болганда оон-даа үр үеде үнер. Яровизастаан картофель 15 хонганда үнүп эгелээр, картофельдиң чечектелиишкини, чемижиниң тыптыры база-ла 15 хонук мурнап эгелээр.

Яровизастаашкынның үезинде чамдык картофель хендир хевирлиг чинге салбакчыгаштарлыг болгулаар, ол болза, картофельдиң хөлүн эрттир үнүүчелин көргүзүп турар. Ындыг үнүштүг картофельдиң сывы чавыс, чинге адырларлыг, харын-даа чечектелбес, дүжүдү куду болур. Картофельди яровизастап турар үеде ындыг картофельди аңгылап каавыттары чугула.

Оон аңгыда картофельдиң үрезинин яровизастаар чорук кан час болган үеде күскү, часкы шыкты ажыглаар арганы үрезинге бээр болгаш изиг, курган хүннер эгелегижеге чедир картофельдин дүжүдү өзүп четигиптер.

Картофельдиң үрезинин яровизастаарының эн-не билдингир аргазы болза, үрезинни чырыкка өстүрүп үндүрери болуп турар. Үрезинни өстүрүп үндүрерде чылыдыр от салып турар чырык бажыңга салыр. Картофельди яровизастаарынга эң эки температура 12—15 градус болур. Үрезинни чырыкка өстүрүп үндүрерде чырык өттүр дээп турар үттерлиг хааржакка салып каап болур.

Каа-Хем районнуң «Коммунизмче орук» көдээ ажыл-агый артелиниң колхозчулары картофельди мынчаар яровизастааннар: колхоз конторазын хостааш, столдарны таарыштыр салгаш картофельдиң үрезинин үш каът кылдыр салгаш, ону эки ажааган. Үрезинни өстүрүп үндүрерин 12—15 градус чылыг черге 30 хүн дургузунда кылган. Үрезин кылыр картофельдерни хүн-бүрү хынап көрүп, үрезин кылырыга таарышпас картофельдерни ап каап турган. Чамдык картофельдерни чырык бир дөмей дээр кылдыр тарыыштыр салып турган. Оларның ол ажылы эки түннелди берген. 30 хүн эрткен соонда картофельдиң үрезиннери ёзулуг эки үнүштүг болган. Яровизастаан картофельди тарып олуртур шөлче аппаарда үнген салбактары сыйылбазын дээш кончуг камныг аппарып турган.

Картофель яровизастаарынга кандыг-даа бажынны таарыштыр кылып ап болур. Бажынның бедиинден хамаарыштыр аңаа каш-даа каът столдарны кылып ап болур. Столдарның аразында хемчээли 60—70 сантиметр болур. Чырыктың эки дээрин болдурар төлээде столдуң калбаан бир метр кылыр. Оон кырынга картофельди үш каъттан хөй кылдыр салып болбас.

Яровизастаашкынның үезинде картофельди үргүлчү хайгаарап көрүп, чырык эки дээп турар кылдыр солуй салыр херек.

Картофельди яровизастаар чорук болза, тарыырының мурнунда улуг үрезиннерни чара кезип тургаш олуртур арганы болдуруп турар. Ол чорук кажан үрезин чедишпес үеде оза чугула болур. Ынчалза-даа тарып олуртурундан бир хонук бурунгаар үеде картофельди чара кезер чорукту кылып болбас, чүге дээрге, ол чорук дүжүттү кудуладыр.

Колхозтар даргаларының, көдээ ажыл-агыйның тускай эртемниглериниң хүлээлгези болза, туруштуг бедик дүжүттү алыр дээш, келир чылын тарыыр картофель үрезининин шынарын экижидер дээш яровизастатынган картофельди хөйү-биле тарып олуртурунче кичээнгейни салып, яровизастаашкынны бедик шынарлыг кылыры болур.

С. БЛИНОВА,
үрезин шынарының талазы-биле Тыва экспедициянның агроному.

Өөредилгени соксадып болбас

Чөөн-Хемчик районнуң Чадаана сумузунда улгатыр катышкан «Искра» көдээ ажыл-агый артели 1951 чылдың ноябрьда агро-зоотехниктиг курсту организастаан. Ук курска 30 ажыг колхозчулар өөренип эгелээн болгаш каш удаа кичээлдээн.

Ам сөөлгү үеде шуут кичээлдевестээн болгаш курстуң ажылының дугайында кым-даа сагыш салбастаан. «Искра» колхоз районда хөй тараа шөлдүг, арбын малдыг колхозтарның бирээзи болур. Ук колхозка агро-зоотехниктиг өөредилгениң ужур-дузазы канчаар-даа аажок улуг. Өөредилгени соксатпайн уламчылаар дугайында хемчег алыры чугула.

Х. ДОРЖУ.

Көдээ (суму) Советтериниң ажылын боттуг удуртулга-биле хандырар

Көдээ (суму) Советтери массасоңгукчуларның аразында турар болгаш оларның ажыл-чорудулгазы хөй хевирлиг. Көдээ (суму) Советтери райкүүскомнардан дузаны болгаш боттуг удуртулганы хереглеп турда, ону чамдык райкүүскомнар ыракта чедир хандырбайн турар.

1951 чылдың март айда облкүүскомнуң хуралынга Бин-Хем райкүүскомнуң көдээ (суму) Советтерни канчаар удуртуп турарының дугайында илеткелин дыңнаан болгаш Бин-Хем райкүүском көдээ (суму) Советтерин четпес удуртуп турарын демдеглевишаан, четпестерни чайладыр дугайында тодаргай шиитпирни үндүрген. Ол шиитпирни Бин-Хем райкүүскому күүсетпээн, шиитпирни алгаш, үгле район Советиниң сессиязынга чугаалажыры-биле кызыгаарлатынгаш, көдээ Советтериниң ажыл-чорудулгазынга удуртулганы экижидеринче кандыг-даа практиктиг хемчеглер ап чорутпаан.

Область Советиниң күүскомунуң шиитпирин күүседиринге харыысалга чок болганының түннелинде, көдээ (суму) Советтерин райкүүскомнуң удуртуп турарында улуг четпестерни чайладып ап шыдаваан.

Районда көдээ (суму) Советтериниң организас-массалыг ажылы мурнуку хевээр сандаргай байдалда турар. Көдээ (суму) Советтери сессияларны, РСФСР Конституциязында доктааткан хуусаларны үреп чыылдырып турар. 1951 чылдың дургузунда чаңгыс-даа совет Конституцияда айыткан хуусаада сессия чыылдырбаан. Үстүү Өөктүң көдээ Советди болгаш Туран хоорай Советди үгле 6—6 сессия, ынчаарга Адаккы Тарлаг Советди үгле 4 сессия чыылдыргаанар. Бо чылдың 3 айлар дургузунда хоорай Советди үгле 1 сессия чыылдырган болгаш Адаккы Тарлаг суму Советди сессия чыылдырбаан. Оон хараазы-биле ажыл-агый болгаш политик талазы-биле дыка чугула айтырыгларны Советтер чугаалашпайн турар. Чижээлээргe, Адаккы Тарлаг суму Советди бюджет дугайында, Адаккы Өөк көдээ Советди чаагайжыдылга дугайында айтырыгларны чугаалашпааннар. Чоннуң амыдырал хандырылгазы-биле холбашкан айтырыгларны районда чаңгыс-даа көдээ Советтиң сессиязынга чугаалажып көрбээн. Ынчангаш ажыл-агый, политика талазы-биле улуг ужур-дузалыг айтырыгларның шиитпирлээринге көдээ Советтериниң депутаттарының киржир эргезин оон-биле казып турар.

Көдээ Советтериниң эвээш санныг сессиялары белеткел чок, куду деннелде эрттип турар. Үстүү Өөктүң отчёттуг сессиязын депутаттар болгаш активтериниң киржилгези чокка белеткээн. Ол сессияга райкүүскомнуң төлээзи барбаан. Сессия куду деннелде эрткен, шүгүмүүлел кызыы болган, шиитпир төлевилели баш бурунгаар белеткетинмээн, ону көдээ Совет секретари Формова сессия чоруп турда чогааткан, моон соңгаар сорулгалар дугайында база Советтиң организас-массалыг ажылының дугайында ол шиитпирде үнү-даа чугаалаваан.

1952 чылдың март 28 хүнүнде болган, Адаккы Өөк көдээ Советиниң эзлчеглиг сессиязы база ол ышкаш белеткел чок эрткен. Ол сессияга колхозтарның часкы тарылгага белеткелинiң дугайында болгаш көдээ клубтуң ажылының дугайында айтырыгларны чугаалашкан. Сессияның болур үезин, чугаалажыр айтырыгларын депутаттарга өй-шаанда дыннатпаан. Ынчангаш чамдык депутаттар сессияга шуут келбээн. Сессияның ажылын кежээ 7 шакта эгелээр турган болза 2 шак хожудап эгелээн. Сессияның ажылынга идепкейлиг киржир арганы депутаттарга бербээн. Белеткенип алган, баштай санал бээр кижи чок болганы-биле көдээ Совет даргазы эш Витнер ийи айтырыгның кайызынгадаа бир дугаарында санал бээр ужурга таварышкан. Райкүүскомнуң төлээзи, райсаң килдизиниң эргелекчизи эш Калинин көдээ Советтиң сессиязын белеткээринге дуза көргүспейн, үгле хүндүлүг аалчы ышкаш слурушкан.

Көдээ Советтериниң доктаамал комиссиялары колдуунда кандыг-даа ажыл чорутпайн турар. Сессияларга чугаалажыр айтырыгларны белеткээринге киришпейн турар, ажыл планы чок, сессияларга боттарының ажылдарының дугайында отчёттарын бербейн турарлар. Комиссия даргалары сессияларга тус-тус айтырыглар талазы-биле эдеринчи илеткелдерни кончуг ховар кылып турарлар. Бир кол четпес чүве болза, доктаамал комиссияларның ажылынга активтерни киириштирбейн турарында.

Соңгукчуларның мурнунга депутаттарның берип турар отчёттары үргүлчү эвес болуп турар, ынчаарга Адаккы Тарлаг болгаш Адаккы Өөк көдээ Советтериниң депутаттары 1951 чылда соңгукчуларның мурнунга отчёттарын чаңгыс-даа катап кылбааннар.

Көдээ Советтер ажыл планын ёзу барымдаалап кылып турар болгаш ону күүсетпейн турары хөй, ынчаарга Үстүү болгаш Адаккы Тарлаг Советтери черле ажыл планы чок ажылдап турганнар. Хамаатыларның ниити хуралдарын ында хаая таварылга кылдыр чорудуп турар, Үстүү Өөк көдээ Советди 1951 чылдың дургузунда үгле 2 хурал чыылдырганы факты болур-дыр.

Көдээ Советтерде херек эмгелели эн-не сандаргай байдалда туруп турар, кирген болгаш үнген документилерни бүрүткевейн турар, оон ужурунда чугула сан-түн хереглетинер документ тывылбас, эң ылангыя Адаккы Өөк болгаш Үстүү Тарлаг көдээ Советтеринде херек эмгелели шуут сандаргай.

Бо бүгү улуг четпестерниң болуп турар чылдагааны болза, райкүүском көдээ Советтериниң ажылының иштинче ханылап кирбейн, оларның ажылында туруп турган алдагдалдарны болгаш четпестерни өй-шаанда илеретпейн турганында, база — көдээ Советтериниң ролюн бедидер болгаш быжыглаар дугайында сагыш салбайн турарында.

Көдээ Советтериниң ажылынга практиктиг дуза көргүзер сорулга-биле оларның ниити ажылының дугайында отчёдун күүскомга дыңнаар деп хөй удаа планнап турза-даа ону чугаалашпайн барган. Эрткен 15 айлар дургузунда райкүүскомнуң хуралдарынга көдээ Советтериниң ажылының дугайында чаңгыс-даа катап отчёт дыңнаваан, ынчаарга аңгы-аңгы айтырыглар талазы-биле үгле дөрт көдээ Советтер даргаларының илеткелин алган.

Райкүүскомнуң удуртур ажылдакчылары көдээ Советтерге ховар барып турар, барза-даа Советтериниң ажылдакчыларын сургап өөретпес, ажылды организастаарынга оларга практиктиг дузаны көргүспейн турар. 1951 чылдың дургузунда райкүүскомнуң секретари эш Серен-Доржу үгле чаңгыс Советке чораан. Үстүү болгаш Адаккы Тарлаг Советтеринге райкүүскомнуң даргазының оралакчызы эш Мөңге чоруп турган, ындыг болза-даа, ол Советтер эн-не четпес ажылдап турар. Үстүү Тарлаг көдээ Совет даргазы Багбаны арагаже хандып турар. Адаккы Тарлаг суму Советиниң даргазы эш Дамба Советтиң ажылын шуут соксаткаш хуузунда ажылын кылып турар.

Көдээ Советтериниң ажылының дуржулгазын солчур талазы-биле оларның чөвүлел хуралдарын болгаш көдээ Советтер даргаларының, секретарьларының семинарларын райкүүском чорутпайн турар. 1951 чылдың дургузунда үгле чаңгыс катап семинар кылган, ынчаарга чөвүлел хурал кылбаан. Облкүүскомнуң шиитпирин ёзугаар алырга чылда 2-ден эвээш эвес семинар, 4-тен эвээш эвес чөвүлел хуралды эрттирер тургаш ону күүсетпээн. Көдээ Советтериниң удуртур кадрларын ажылга быжыглаар болгаш өөредир ажылды багай тургусканындан ажылдан халажыр, солчур чоруктар бар.

Райкүүскомнуң талазындан көдээ (суму) Советтериниң социалистиг чарыжын удуртпайн, ону ёзу барымдаалап чорудуп турар, бо айтырыг талазы-биле көдээ Советтер илеткелин дыңнаваан, социалистиг чарыштың түннелин өй-шаанда үндүрбейн турар.

Райкүүском бодунуң үндүргеи шиитпирлериниң күүселдезин контрольдавайн турар, оон хараазы-биле дыка хөй шиитпирлер күүсетинмейн арткан.

Райкүүскомдан көдээ Советтерин четпес удурткан чоруу, 1951 чылда улус ажыл-агыйының планында көрдүнген элээн хөй сорулгаларны күүсетпезинге чедирген.

Энир чылын Бин-Хем району тараа культуразының дүжүт алыр планын күүсетпээн. 1950 чылда район ортумаа-биле 1 гадан 10,3 центнер дүжүт алган болза, 1951 чылда 1 гадан 7,8 центнерни алган. Қышкы агротехниктиг хемчеглериниң планын күүсетпээн. Күскү чер андарылгазының планын 82,4 хуу күүсеткен.

Малдың кыштаглаашкыны четпес болган, колхозтар ниитиниң малын, чем-биле, чылыг кажаалар-биле бүрүн хандырбаан, оон түннелинде районнуң чамдык колхозтарында мал өлүп турар чүүл бар.

Чамдык колхозтар тудуг планын күүсетпээн, Адаккы Өөк көдээ Советиниң «Искра» колхозу чуртталга бажыңнарының тудуунуң планын үскен. Мал кажааларының тудугларының планын үгле 40 хуу күүсеткен. Бо чылын тудуг ыяжы сөөртүрүнүң планы ол ышкаш четпес күүсетинип турар. Чаа чылда школаларга одаар ыяш белеткээри багай чоруп турар, район чүүк сөөртүрүнүң планын күүсетпээн. 1951 чылда көдээ (суму) Советтери, көдээ бюджеттиң орулга болгаш чарыгдал талазы-биле күүселдезин хандырбаан.

Ынчангаш райкүүскомнуң талазындан көдээ (суму) Советтерин боттуг удуртулга-биле хандырып, оларның ажылында туруп турар четпестерни чайладыр дугайында соңгаарладып болбас хемчеглерни алыры чугула.

Б. БЮРБЮ.

Делегейде болуп турар чоруктарның допчулалы

Германияны тайбың катыштырары дээш

1952 чылдың апрель 9-та Совет чазак АКШ-тың, Великобританияның болгаш Францияның чазактарынга нотазынга Германия-биле тайбың керээни дүрген чарарынга болгаш тайбынга ынакшылдыг чаңгыс-аай герман күрүнени тургузарынга бодунуң изиг чүткүлүн база катап бадыткаан. Бо айтырыгларны шиитпирлээри Европага тайбыңны быжыглаарынга улуг ужур-дузалыг болуп турар болгаш герман улустуң хоойлу ёзугаар национал эрге-ажыктарын харыылап турар.

«Европаның тайбынга ынакшылдыг улустарының өг-бүлезинге кирер, чаңгыс-аай, хамаарышпас, тайбынга ынакшылдыг күрүне кылдыр Германия катап тургустунар бе азы Европага дайынның айыылы-биле холбашкан башкаланчак Германия болуп артар бе деп айтырыг чогум-на бо үеде шиитпирлетинер» деп совет нотада чугаалап турар.

Германия-биле тайбын керээ дугайында айтырыгны соңгаарлатпайн көөрүн болгаш тайбын керээни белеткээрин чиигедир төлээде, Германияны чаңгыс-аай, хамаарышпас болгаш тайбынга ынакшылдыг күрүне кылдыр тургузарын болгаш хөгжүдерин көрүп турар шак ындыг керээниң үндезиннериниң төлевилелин киирип кээрин үш күрүнелерниң чазактарынга Совет чазак бодунуң март 10-да нотазынга сүмелээни билдингир болгай.

Герман улустуң амыдыралчы эрге-ажыктарын харыылап турар совет санал делегейниң бүгү чурттарында болгаш хамыктың мурнунда Германияның бодунда миллион-миллион кижилерниң деткимчезин тыпкан. Тайбын керээниң үндезиннериниң чүгле совет төлевилелин боттандырары тайбыны болгаш чаңгыс-аай Германияны тургузар деп санавышаан, немец ажылчы чоннар хөй санныг митингилерге болгаш хуралдарга Совет чазактың инициативазын изин-биле деткээннер.

Барыын талакы үш күрүнелерниң чазактары Совет чазактың сүмелээни тайбың керээниң үндезиннериниң төлевилелин чугаалажырынга киреринче чөпшээрелин илеретпээн болгаш тайбың керээниң талазы-биле боттарының төлевилелин сүмелевээннер. Март 10-дагы совет нотага харыызынга АКШ-тың, Англияның болгаш Францияның чазактары тайбың керээниң үндезиннериниң совет төлевилелиниң тус-тус чүүлдериниң талазы-биле дыка хөй удурланыышкыннарны идип үндүрүп турар, ол чорук болза, база катап нотолар солчурун болдурар болгаш маргылдаалыг айтырыгларны шиитпирлээрин саададып турар.

Немец улус Барыын Германияны катап чепсеглээринге удур немецтерниң эрге-ажыктарын харыылап турар Совет Эвилелиниң шынчы саналдарынга үндезилээр чуртту тайбың катыштырары дээш демиселди хүн-бүрү күштелдирип турар.

«...Бистерге, немецтерге айтырыг болза, амыдыралдың болгаш өлүмнүң дугайында, тайбың азы дайын дугайында, бис деп эргелиг нация болур бис бе азы бисти «тулчуушкуннар чорударынга база катап агрессор» кылдыр көөр апаар бе деп үвени шиитпирлээриниң дугайында чоруп турар» деп «Фрейес фольк» солун бижип турар.

Совет чазактың нотазын даштыкы чурттарның улустары ССРЭ-ниң тайбынче хажык чок чүткүлүнүң илергейлели кылдыр, бодунуң төрээн чуртун тайбың катыштырарын күзеп турар герман улустуң эң-не четикпейн манап турар күзелин харыылап турар герман айтырыг талазы-биле Совет чазактың шынчы бодалының тодаргай көргүзүү кылдыр уткаан.

Кыдат улустуң чаагай амыдыралы өзүп турар

Сөөлгү үеде Кыдаттың күрүне магазиннеринде калбак хереглелдиң бараанныларының хөй чүүл хевирлериниге өртектер чиигелдезин чоруткан. Кыдат парлалганың дыннадыын ёзугаар алырга өртектер ортумаа-биле 10 хуу чииген. Чурттуң дыка хөй районнарында аъш-чем продуктуларынга өртектер 10 — 15 хуу чиигээн.

Бо хемчеглерни боттандырганы коммунистиг партияның удуртулгазы-биле чедип алган улусчу Кыдаттың тайбын экономиказының кайгамчыктыг чедишкиннериниң дугайын херечилеп турар. Амгы үеде Кыдаттың үлетпүр болгаш көдээ ажыл-агый бүдүрүлгези колдуунда дайын мурнунун эң-не бедик деңнелинге чоокшулаан, ынчаарга элээн хөй адырларда ол деңнелди дыка ашкан. 310 миллион кижи чурттакчылыг (Кыдаттың бүгү көдээ чонунуң 76 хуузу болуп турар) чурттуң девискээриниң элээн улуг кезиннде чер реформазын чоруткан. Бо чылын көдээде аграр чаартылгалар национал эвээш кезик чурттакчылыг районнарның чамдык кезии чокка бүгү Кыдатка колдуунда доозулган турар. Ам чурттуң бүгү үлетпүр продукциязының чартыын күрүне бүдүрүлгелери берип турар. Продукция бүдүрүп үндүрерин көвүдедири, ооң шынарын экижидери дээш, камналга болгаш пландан ажыр мөөннээшкин дээш фабрикаларда болгаш заводтарда күш-ажылчы чарыш улам-на калбарып турар.

Чурттуң ёзулуг ээлери болбушаан, кыдат ажылчы чоннар күш-ажылды алдарның болгаш хүндүткелдиң хереэ кылдыр санавышаан, күш-ажылга чаа хамаарылганы илередип турар. Чижээ, эрткен чылын Соңгу-Чөөн Кыдаттың бүдүрүлгелери күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедиткениниң түннелинде дең өртекбиле 14,5 миллион тонна тараа түннүг пландан ажыр мөөннээшкиннерни күрүнеге берген. Ажылчыннарның боттуг ажыл-төлевири 1948 чыл-биле демейлээрге ийи чартык катап бедээн.

Помещиктерниң дарлалындан болгаш чер чок чоруктан кезээ мөңгези-биле хосталган кыдат тараачыннар канчаар-даа аажок бедик патриотчу сорук-биле хаара туттунган. Чурттуң көдээ районнарында дамбыларның (чалдарның), каналдарның, терең суг моондактарының болгаш өске-даа суггарылга тудугларының тудуу чоруп турар. Чаа черлерни шиигээдирин чер болганда боттандырып, бедик дүжүттерниң алыры дээш кандаашкын-биле демиселди чорудуп турар. Чижээ мындыг факт элээн көрүштүг болуп турар: бо чылын кандаашкын биле демисел чорудар сорулга-биле Шаньдун можузунга 200 мун кудуктар казарын төлевилээн турган, ындыг болза-даа, тараачыннар ол планны дыка ажыр күүсеткен. Ол можунуң чүгле ийи районнарынга 300 ажыг мун кудуктар кастынган.

Кыдаттың улустуң чазаа тараачынларны көдээ ажыл-агый машиналары, чепсек-херексел, тырттар күш, сорттуг үрезиннер-биле хандырышаан, тараачыннарга улуг дузаламчыны көргүзүп турар. Ол сагыш салыышкынынга харыы кылдыр черниң ажыл-ишчилери көдээ ажыл-агый бүдүрүлгезин көвүдедири дээш демиселди күштелдирип турар. Чуртта ам часкы тарылга калбарган. Күш-ажылчы тараачыннар чаңгыс-аай патриотчу күжениишкин-биле хаара туттунган, ховуажылдарын дүрген болгаш эки эрттирер дээш, эрткен чылга бодаарга тараа культураларының, хөвеңниң болгаш көдээ ажыл-агыйның өскедаа культураларының элээн бедик дүжүдүн чедип алыр дээш бүгү чүвени тараачыннар кылып турар.

Кыдатта экономнуг депшилге-биле чергелештир культура революциязы калбак хемчээл-биле боттанып турар. Чер болганда чаа школаларны, театрларны, клубтарны тудуп, номнар, солуннар сеткүүлдер парлап үндүрерин көвүдедип турар. Миллион-миллион ажылчы чоннар бижик билбес чорукту узуткаарының курстарында бижикке өөренип турар.

Канчаар-даа аажок улуг демократтыг чаартылгаларны боттандырышаан, Кыдаттың коммунистиг партиязы болгаш улустуң чазаа ажылчы чоннарның материал культурлуг деңнелин бедидеринге быжыг суурну тургузуп турар. Бо херекке Совет Эвилели-биле болгаш улус демократияның чурттары-биле Кыдаттың улам-на быжыгып турар экономнуг болгаш культурлуг харылзаалары улуг хемчээлдиг дузалап турар.

Исландияны АКШ шериг базазы болдуруп турар

Исландияда Кефлавик деп аэродромга чаа улуг бөлүк америк шериг кезектерин кээп дүжүрген дугайын чоокта чаа «Дагбладет» деп норвег солун дыннаткан. Ооң-биле чергелештир аңаа янзы-бүрү шериг материалдарын эккелген, ону полицияның күштелдирген камгалалы-биле дужүрген.

АКШ-тың чагырыкчы бөлүктери Исландияның девискээрин херек кырында эжелеп турарын чажырарын оралдажып, Исландияга «дугуржулганы» дөгээнинден бээр бир чыл хире үе эрткен. Исландия «бодунуң оран камгалалын боду чаасканн хандырып шыдавас» деп арын чагдынган хевир-биле бадыткавышаан, америк империалистер Исландияның шериг базаларын холунга алган болгаш ол чуртка ээлер кылдыр санатыныы турарлар.

Исланды баазаларны АКШ-ка бээр дугайында «дугуржулганы» Исландияның парламентизинге безин чугаалашпаан, ол болза, чурттуң үндезин хоойлузун каржызы-биле үрээнин сагындырары чугула. Керээ болза, улустуң артынга исланды чазак-биле чардынган турган. Ынчангаш ол чурттуң чагырыкчы бөлүктери Исландияны Катышкан Штаттарның «якорьде турар пароходу» кылдыр хуулдуруп алыр деп бодаан ол ёзулуг кара-сагыштыг бодалының утказын чондан бар шаа-биле чажырарын оралдажып турары чажыт эвес.

Чоокта чаа Исландияның найсылалы Рейкьявикке шериг материалдары — ужар-үүлдүн торпедоларын, ханыладыр октаар бомбалар болгаш ажыгжы чепсектер чүдүрген америк суднолар келген. Чүүктү чажыды-биле дүжүрүп турза-даа, чон ол дугайын билип каан. Социалистиг чаңгыс-эптиг партияның (компартияның) депутаттары чазакка негелдези-биле кады парламентиге дилег киирген, ындыг болза-даа, чаргырыкчы бөлүктерниң төлээлекчилери чуртта америк чепсектер келген дугайында «чүү-даа билдинмээн» деп оларга медеглээннер.

Бо чорук болза, исланды хөй ниитини безеректелиишкинге чедирип шыдавас деп үве билдингир. Ол чурттуң улузу болза, американнар аңаа Исландияның айыыл чок чоруунуң эрге-ажыктарынга эвес, харын ону америк стратегтиг база, Вашингтонның агрессчи политиказының чепсээ кылдыр хуулдурар сорулга-биле үндезилетинтенин билип турар. Америк эжелелге таарымча чок чорук Исландияда күштелип, америк дайын кыпсыкчыларының бужар баык сүлчээзинге төнчүнү салырының негелдези өзүп турарының ужуру ында.

Д. БОЧАРОВ.

Кореяның Улус-Демократтыг Республиказының даштыкы херектер министри Пак Хен Енниң КНО-нуң чиңгине секретарынга харыызы

ПХЕНЬЯН. Кореяның Улус-Демократтыг Республиказының даштыкы херектер министри Пак Хен Енниң КНО-нуң чиңгине секретарының телеграммазынга харыы телеграммазын корей солуннар парлааннар.

Телеграммада чугаалап турары:

Нью-Йорк, Лейк-Саксесс

КНО-нуң чиңгине секретарынга

Дузаламчы чедиреринiң дугайында болгаш халдавырлыг аарыгларны узуткаарының талазы-биле кадык камгалалының айтырыгларының талазы-биле КНО-нуң чанында бүгү-делегей организациязының саналын дамчыткан, Силерниң телеграммаңарны алганының дугайын дыннадып тур мен.

Халдавырлыг аарыгларның тыптып нептерээр чоруун бистер болдурбайн барып шыдаан бис дээрзи Кореяның чаңгыс аай демократтыг ада-чурт фронтузунуң ТК-зының март 12-де медеглелинге дыннатканна болгай. Дайзынның кандыг-даа оралдажыышкыннарын моон соңгаар-даа боттандырбазывыска бистер бүзүрээр бис. Тайбыңның болгаш демократияның чурттарының ачызында халдавырлыг аарыгларбиле болгаш бистиң төрээн чуртувустуң девискээрлеринге америк интервентилерниң нептередир чашканнаан халдавырлыг бактерияларыбиле демисежириниң чепсек-херекселдери бистерде бар деп ол медеглелде айтып турар.

КНО-нуң чанында кадык камгалалының айтырыгларының талазыбиле бүгү-делегей организациязы дээр черниң бүгү-делегейжи алдархүндүзү чок дээрзи экизи-биле билдинип турар. Ооң ужурундан корей улус ол организацияның дузаламчызынга идегевейн турар. Дыка хөй чурттар ол организацияның кежигүннери болбайн турар. Ол дыка хөй чылдарның дургузунда аарыгларны узуткап, оон-биле демисежириниң талазы-биле оон мурнунга салдынган сорулгаларны күүседири-биле кандыг-даа ажылдарны чоруттаан болганда, ССРЭ, Чехословакия, Польша болгаш өске-даа элээн хөй чурттар 1949 чылда ол организациядан үнген дээрзи база билдингир. Америк интервентилерниң бактериологтуг чепсекти кембуруулуу-биле ажыглап турарын, а ол ышкаш делегей эрге-чурумнарын болгаш кижиниң моралының үндезиннерин үреп, оларның организастыы-биле үүлгедип турары өске-даа араатанзыг чоруктарын КНО шиитпирлии-биле буруу шаап көөр дээрзинге корей улус идегеп турар.

Делегейниң хөй-ниити көрүлдериниң дыка хөй шынчы төлээлериниң, ооң иштинде херээженнерниң демократтыг Бүгү-делегей федерациязының комиссиязының, юрист-демократтарның Бүгү-делегей ассоциациязының комиссиязының, ССРЭ-ниң, Кыдаттың, Великобританияның, Францияның болгаш өске-даа чурттарның парлалгаларының төлээлекчилериниң буруудадыр аргажок кылдыр илереткени ол араатанзыг чоруктарга удурланып турарын Кореяның Улус-Демократтыг Республиказының чазаа КНО-нуң мурнунга хөй удаа илередип дыннаткан. КНО болза, амдыгаа чедир бистиң медеглелдеривисти тоовайн-даа, америк агрессорларга дузалап турар-дыр. Цивилизастатынган улустарның сагыш-сеткилинге таарышпас болуп турар оларның Кореяда болгаш Кыдатта кывыскан бужар-баык бактериологтуг дайынын буруудадырындан, а ол ышкаш кижилерни массалыы-биле узуткаарының өске-даа чепсектерин ажыглап турарын буруудадырындан ойталаарынга АКШ-ка КНО-нуң ындыг байдалы деткимче болуп турар.

48 чурттарның ат салгаш, хүлээп алганы 1925 чылдың Женева протоколунга бактериологтуг чепсекти ажыглаарын хоруп каан.

Америк империалистерниң Кореяда үүлгедип турар шериг кем-буруулуг чоруктарын соксадыр сорулга-биле хемчеглерни озалдадыышкын чок алырын Кореяның Улус-Демократтыг Республиказының чазаа КНО-дан база катап негеп турар.

Кореяның Улус-Демораттыг Республиказының даштыкы херектер министри Пак Хен Ен.

Пхеньян, 1952 чылдың апрель 21.

Чаңгыс аай, демократтыг болгаш тайбыңга ынакшылдыг Германия дээш!

Юрист-демократтарның Бүгү-делегей ассоциациязының чөвүлелиниң сессиязының резолюциязы

ВЕНА. Хильд Беньяминниң «Германия-биле тайбың керээзи болгаш делегей эргелеринге ооң үндезиннери» деп илеткелиниң талазы-биле мооң адаанда резолюцияны юрист-демократтарның Бүгү-делегей ассоциациязының чөвүлели чаңгыс эпсеткилдиг хүлээп алган:

«Мооң адаанда үүлдерни медеглээри эргежок чугула деп юрист-демократтарның Бүгү-делегей ассоциязының чөвүлели санады:

1. Германияның ийи башка чоруун олчаан арттырары болгаш тайбың керээзин чарарындан барыын-чүк күрүнелериниң болгаш боин чазааның ойталаар чоруу болза Тегеранга, Ялтага болгаш Потсдамга болгулаан конференцияларның делегей эрге-чурумнарының колкол принциптеринге үндезилээн шиитпирлерин каржызы-биле үреп турар.

2. Тайбыңның дайзыннарының холунга ажыктыг кылдыр Германияның ийи башка чоруун моон соңгаар хевээр тургузар чорук дээрге, үүгле Потсдам дугуржулгазынга чөрүлдешкек болуп турар эвес, тайбың керээзи чарар дугайында герман улустуң шынныг негелдезинге, харын-даа тайбынга ынакшылдыг бүгү-ле улустарның тура-соруунга удурланышкак болуп турар. Ол болза, Европада болгаш бүгү делегейде-даа тайбынга айыылдыг болуп турар.

3. Чаңгыс аай, демократтыг күрүнени тургузарын болгаш демократтыг соңгулдаларга үндезилээш, тайбың керээзин чарып турар үеде бүрүн эргелиг төлээлекчи болур тайбынга ынакшылдыг чазакты тургузарын немец улус долу эргелии-биле негеп турар.

4. Тайбынның ындыг керээзин болдунар-ла дүргени-биле чарарын тайбыңның Европада болгаш бүгү делегейде-даа эрге-ажыктары шыңгыы негеп турар.

Немец улустуң делегей эрге-чурумнарынга үндезилетинген негелдези эң-не калбак массаларга билдинген турарынга деткимчени кылып, а ол ышкаш боттарының эргезинде-ле турар бүгү аргалары-биле ол негелдени деткиириниче бүгү юристерни юрист-демократтарның Бүгү-делегей ассоциациязының чөвүлели кыйгырып тур.

Чөвүлел болза, делегейниң хөй-ниитизиниң санал-оналынче база-ла бо кыйгырыгны салып тур».

(СЭТА).

Кореяда болуушкуннар

Улустуң армиязының Кол командылалының дыңнадыы

ПХЕНЬЯН. Кореяның Улус-Демократтыг Республиказының Улустуң армиязының Кол командылалының апрель 24-те медээлээни болза, Кореяның Улустуң армиязының катыжыышкыннары кыдат улустуң эки-турачы кезектериниң деткимчези-биле америк-англи эжелекчилерге болгаш лисынманчы шериглерге удур камгалалдың тулчуушкуннарын чорударын үргүлчүлеп, ооң дириг күжүнге болгаш техниказынга улуг чидириглерни таварыштырып турар.

Улустуң армиязының зениттиг кезектери болгаш адыгжы-анчыларның отрядтары фронтуларга болгаш тылга дайзының үш самолёттарын аңдара аткан.

(СЭТА).

Египеттиң иштики херектеринге англи киржилгениң дугайында Ливан солун

БЕЙРУТ. Ливанның «Куль-Шай» деп солунунуң Лондонда корреспондентизиниң медеглеп турары болза, Египетте соңгулдаларны узадырының дугайында шиитпирни Англияның даштыкы херектер министри Иденнин негелдезин ёзугаар үндүрген деп Англияның даштыкы херектер министерствозунга чоок кижилери чугаалап турарлар. ВАФД партия чурттуң иштинде соңгукчуларга мурнундагы-ла саңлдарын чедирбишаан турар болгаш соңгулдаларга тиилегени алыр дей берген дээрзиниң дугайында херечилеп турар илеткелди Египетте англи элчин Стивенсон дан алгаш, Иден болза, «сандарга парламенти туруп турар үеде англи-египет чугаалажыышкыннарын үргүлчүлээр аргалыг болур төлээде» соңгулдаларны соңгаарладырын Хилали-пашадан негээн.

(СЭТА).

Тунисте байдал

ПАРИЖ. «Юманите» солуннуң медээлеп турарын ёзугаар алырга, Тунисте байдал улам-на шыңгыырап турар. Апрель 20-де Тунис хоорайга улусчу чыскаал болган.

Тунис патриоттар Мартта жандарма бажынынче база Суета телефон станциязын камгалап турар полиция туружунче халдаашкын чорутканнар. Сфакстың кыдыында электри туруштарын чаза тепсипкен.

(СЭТА).

Кыдаттан титочу шпионнарны үндүр ойлатканы

ПЕКИН. «Элчин ажылы кылып турар» деп алгаш, хоралакчы ажылды чорудуп турган, чеди югослав хамаатыларга провинцияның хөй-ниити айыыл чок черинiң эргелели Куньминден дөрт хонук хуусаа иштинде үнүп чоруурун болгаш Кыдат Улус Республиканың девискээрин бир ай хуусаа иштинде каггаш чоруурун сагындырып, негээн дээрзиниң дугайында Юньань провинциянның Улус чазааның медеглелин Киньминнин «Юньаньжибао» деп солуну (Юньань провинциядэ) чоокта чаа парлап үндүрген.

(СЭТА).

ШЫДЫРААА

В. Морозов— Кызылдың чемпиону

1952 чылда хөл шыдыраа талазыбиле бирги чер дээш маргылдааны чорутканын моон мурнунда чарлаан. Ол маргылдааның бир дугаар черинге үш кижи—Морозов, Даваа, Сорокин олар деп-деп болганыбиле хоорай чемпиону деп атты алыр кижи чок болган. Ынчангаш хоорай чемпионун тып үндүрерибиле ол үш кижиниң тускай маргылдаазын чоокта чаа чоруткан. Кижи бүрүзү ийи-ийи катап салган.

Ооң түннелинде Морозов бир дугаар черни эжелээн, ийи дугаар черни Даваа алган.

Маргылдааның тиилекчизи эш Морозовка күш-культура болгаш спорт хереэниң талазы-биле хоорай комитеди 1952 чылда Кызылдың хөл шыдыраа талазы-биле чемпиону атты тывыспышаан, өртектиг чүүлдери-биле шаңнаан. Маргылдааның киржикчилери Даваа биле Сорокин олар база өртектиг чүүлдер-биле шаңнатканнар.

Болгарияда май мурнунуң чарыжы

СОФИЯ. Габрово хоорайның пөстаавычылары май мурнунуң социалистиг чарыжынче кирип, совет стахановчуларның мурнакчы күш-ажыл методун улам калбаа-биле ажыглап турарлар. Совет стахановчу Александра Штырованың болгаш ооң үлегерин эдерген болгар Лиляна Димитрованың методун ёзугаар ажылдап турар пөсчүлериниң саны «Буря», «9 сентября», «Добри Карталон» деп пөс-таавы бүдүрүлгелериндe өскен.

Георгий Димитров аттыг, Ленин аттыг заводтарның, «Дунавска коприна» фабриканың болгаш өске-даа бүдүрүлгелериниң коллективтери май мурнунуң социалистиг чарыжынга ол ышкаш эки көргүзүглерни чедип алганнар.

(СЭТА).

Варшавага культура болгаш эртем Ордузу тударынга Польшаның ажылчы чоннары байырлап турар

ВАРШАВА. Варшавага культура болгаш эртем Ордузунуң бедик бажыңын тудар дугайында совет-польша дугуржулгага ат салганын Польшаның ажылчы чоннары изиг өөрүшкү-биле уткуп турар. Ол болуушкунга алдар болдурган ажылчы чоннарның хөй кижи киржикчилиг митингилери чуртта эрттип турар. Ылаңгыя дыка хөй санныг митингилер болгаш хуралдар найсылалга болуп эрткилээн.

Политиктиг болгаш эртемниг билиглер нептередириниң талазы-биле ниитилелдиң ажылдакчыларының хуралындан эш И. В. Сталинга чорудар байырлыг чагааны хүлээп алган. Орду болза, чаа үениң — Ленин биле Сталинның үезиниң демдээ, Совет Эвилели биле Польшаның улустарының аразының мөңге найыралының көскү демдээ болур деп чагаада бижип турар.

Культура болгаш ураи-чүүл министерствозунуң ажылдакчылары Совет Эвилелинге, улуг Сталинга өөрүп четиргениниң чылыг сөстерин илереткен.

Варшаваның Маршалковский районунуң ажылчыннары эш И. В. Сталинга чорудар чагаазын тускай митингиге хүлээп алган. «Бо кайгамчыктыг белек болза, Совет Эвилелиниң тайбың политиказының херечизи болгаш бистиң чуртувуска эртем болгаш культура хөгжүлдезиниң дугайында сагыш салыышкынның көскү херечизи болур» деп чагаада бижип турар.

(СЭТА).

Индонезияда ажыл соксадыышкынныг шимчээшкин

ДЖАКАРТА. Танджонг Приоканың порт ажылчыннары апрель 17-де ажыл төлевирин улгатырарын негеп, бир шактың дургузунда ажыл соксадыышкынын кылганнар. Ындыг ажыл соксадыышкынын апрель 18-те база катаптаан. Ажыл соксадыышкынынга шупту 35 мун хире ажылчыннар киришкеннер.

Анета агентилелдиң медеглеп турарын ёзугаар алырга, амгы үеде ол портта бараанныр шуут дола берген, чүге дээрге, ында кээп турар судаларның чуугун дүжүрбейн турар.

Апрель 21-де Сурбайның порттарының 12 мун ажылчыннары ажыл төлевирин негеп, чаңгыс хүннүң ажыл соксадыышкынын чарлааннар.

Ол ышкаш порттар ажылчыннары-биле кады чаңгыс хүннүң ажыл соксадыышкынын автомобиль компанияларының ажылчыннары эгелээш, ажыл төлевирин бедидериниң дугайында ооң мурнунда-ла тургустунган негелдени хандырып бээрин негээннер. Семарангка порт ажылчыннары - күш-ажылдың байдалын экижидерин негээри-биле үш шактың дургузунда ажыл соксадыышкынын кылганнар.

(СЭТА).

Харыысалгалыг редактор О. А. ТОЛГАР-ООЛ.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Щетинкин кудумчузу, бажың 7. ТЕЛЕФОННАРЫ: Харыысалгалыг редакторнуң 8—62; харыысалгалыг редакторнуң орлавчызының, партия алыдыралының, культура болгаш ураи-чүүл алдыстериниң—8—88; харыысалгалыг секретарының, — 4—98; пропаганда болгаш агитация, көдээ ажыл-агый, үлетпүр болгаш транспорт, чагаа алдыстериниң—8—68; иштики информация, бухгалтериниң—8—65.

Б01203 Өөлүүскениниң типографиязы